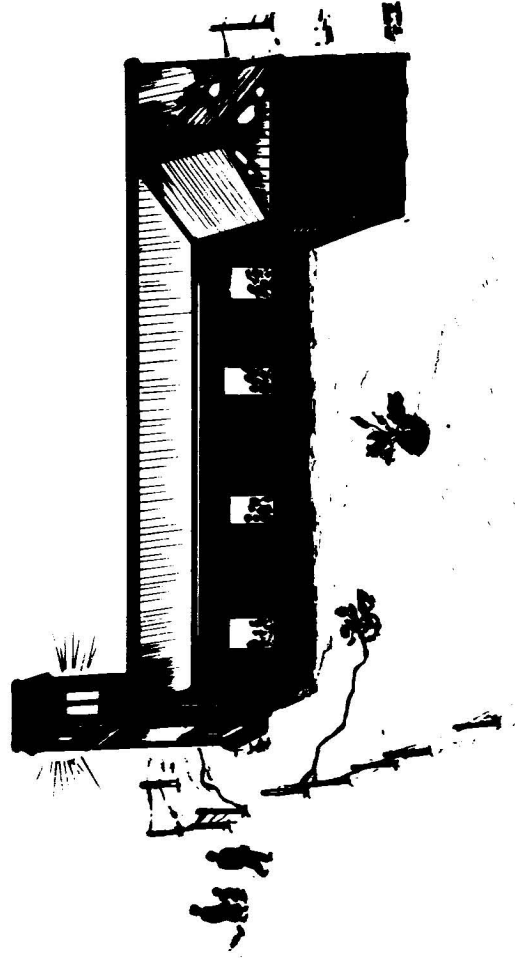

Lesa Wa Mweo

Na

Bantu Bakwe

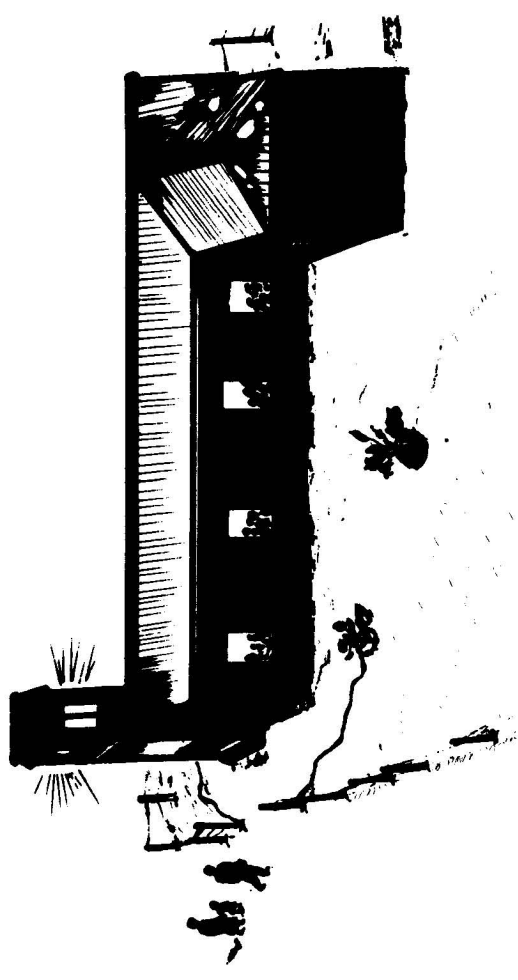

FIRST PUBLISHED BY THE BAPTIST PUBLISHING HOUSE
P.O. BOX 31995, LUSAKA, ZAMBIA

Lesa Wa Mweo

Na

Bantu Bakwe

THE LIVING GOD AND HIS PEOPLE
(CHIBEMBA)
FIRST PUBLISHED
JULY 1, 1982

BY THE
BAPTIST PUBLISHING HOUSE
P.O. BOX 31995
LUSAKA, ZAMBIA

WRITTEN BY: CAROL JEAN BLAKELY

PRINTED BY
BAPTIST PRINTING MINISTRY
P.O. BOX 31995
LUSAKA, ZAMBIA

Copyright 2005
International Publications Services
- All Rights Reserved -
This Manuscript and Computer File
are under copyright by
International Publications Services
P.O. Box 1759
Edenvale 1610
Republic of South Africa

ya bantu. Lesa kuti abomfya imwe bene ukuti mutendeke umulimo wa kushishimuna bantu mu cilinganino cenu. Mulebelenga Baibele inshite shingi. Lombeni Lesa ukuti alemwafwilishako. Mulombeni ukuti alule umutima wenu ukulingana no bufwayo bwakwe. Mulombeni ukuti ashishimune umutima wenu. Loleleni ubwasuko bwakwe, elyo nemwe mwakanyeko abena mupalamano umupashi wa kushishimuka kwa mutima wenu.

IFYO ILISAMBILILLO LILETUFUNDA

1. Nga cakutilla icilonganino cilefwayo kuba no mulimo wa kushishimuna bantu, abena Kristu balingile ukulomba amaka ya kwa Lesa.
2. Ukushishimuka te cintu icingapatikishiwa pa muntu ushilefwaya.
3. Yehoba alalanda ku bantu ukupitilla mukubelenge cebo cakwe muli Baibele na mu mapepo.

*

LESA WA MWEO NA BANTU BAKWE

ISAMBILILLO

IBULA

1. INSHIKU SHA NTENDEKELO.....5
2. ICILONGANINO CAIKATANINA CA PAMO...10
3. UKULWISHA NO KUKULILAKO.....16
4. ICILONGANINO NA BAKATEKA.....22
5. UKULILO BUNTUNGWA.....27
6. ABAITWA UKUBA INTUNGULUSHI.....31
7. YEHOBA E KAFWA WESU.....37
8. ULUKUTA LULEPEPA LESA.....42
9. ABANTU ABABULA ICITETEKELO - YEHOBA LESA WA CITETEKELO.....48
10. ULUKUTA ULWASHILA.....54
11. UMUSANGO WA KUKANATWALILILA UKUTETE-KELA YEHOBA LESA.....60
12. UBWITE BWA PA MULANDU WA KUIPELA KULI YEHOBA MULI FYONSE.....65
13. UKWESHA UKUTI TUSHISHIMUKE.....70

citabo ku bantu bakwe, imfumu Josia acitile icipingo kuli Lesa. Belengeni beshi 3. Josia atungulwile abantu bakwe mukulaya Yehoba ukuti eo bakalebombela. Batile balinokucita fyonse ifyo ici citabo calefwaya.

INSHITA YA KUBWELELAMO KULI LESA

Josia atobawile fyonse ifilubi ne ncende sha kupepelamo utulubi. Alombele abantu bakwe ukuti baleibukisho bushiku bwa ca kucilila. Na lelo line ubu, e bushiku ubwacindama **nga** nshi ku bena Israele.

UKUSHISHIMUKA KWA KUBWELELAMO KULI LESA KWALI-FILILWE

Cinshi calengelo kuti Josia aphilwe ukutu-ngulula bantu bakwe ku kubwelelamo kuli Lesa? Cinshi ico Lesa akandile aba bantu bakwe? Pantu Lesa tatenenwe ukubelele membu sha kwa Manase, shikulu kwa Josia. Lelo ifyo Josia aeeshe ukucita efyantalishe ubukali bwa kwa Lesa ukuti bupose akashita pakuti bwise pa bena Yuda.

Aba bantu balifililwe ukubwelelamo kuli Lesa pantu Josia alefwayo kuti "ukushishimuka kucitwe mu bantu bakwe" ku maka yakwe. Ne mitima ya abo bantu tayapilibwike. Bafumishe ifilubi mwitempele ukwabulo kuti babike Yehoba mu mitima yabo. Kabili nangu baumfwile amafunde ya mu citabo ca kwa Lesa, tayabakonkele. Bali ne cilumba mubusuma bwe tempele lyabo ukwabulo kuti batashishemo Yehoba.

IFYO TULINGILE UKUTONTONKANYAPO

Ukushishimuka kwa cine kulapilibule mitima

AMAFUNDE YA KWA LESA YASANGWA

Icalengele ukuti ici citabo ca mafunde cilube nici abena Yuda tabalecibomfya. Ilyo abantu ba kwa Yehoba baleka ukubelenge cebo ca kwa Lesa na nomba line balacilufya. Aba Yuda balekele kale ukupepa Lesa.

Ilyo asangile ici citabo, Hilky atenhamwe nga nshi. Atenhamwe ifyo abelengele. Awe apo pene aile eba Shamfumu Josia. Nao Josia alombebe Shafani ukuti amubelengeleko. Ilyo aumfwile ifyo Shafani abelengele, Josia aponene mu bulanda ubukulu nga nshi. Alishibe ukuti abantu bakwe tabakonkele Lesa. Nga finshi ali nokucita?

Josia alepapa pali 'ci citabo. Atumine bakapaso ku kuyalomba kasesema umwanakashi uwali mu Yerusalemu ukuti ese kuli Josia. Ilyo Hulda, kasesema aishile, aebele Josia ukuti Yehoba ali nokucita fintu asosele mu cipingo cakwe. Atile Yehoba alifulilwe pa musango wa kupepo tulubi kwa ba Yuda. Lelo abalaile ukubabelelo luse nga balapile membu shabo.

Josia alefwaya Yuda ukumfwa mafunde ya kwa Lesa. Belengeni aya malembo pakuti mwishi-be ifyo acitile.

2 Ishamfumu 23:1-5,21.

AMAFUNDE YA KWA LESA YABELENGWA

Josia akutile abena Yuda bonse ukwisa ku Yerusalemu. Awe ababelengele amafunde ya kwa Lesa mu citabo cine 'ci. Nabo bene bateyele amatwi ku fyalessoswa. Pa numa yakubelenge ci

ISAMBILILO 1

INSHIKU SHA NTEENDEKELO

AMALEMBO YA KUBELENGA KU NG'ANDA: Mateo 16:18
Luka 1:1-4

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Imilimo ya Batumwa 1:1-3,
" 2:22-32

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Na ine ndekweba, nati, ni' we Petro, kabili pa cilibwe ici e pa nkakulo lukuta lwardi; ne mpogolo sha ku Mbo tashakalwanshe."
Mateo 16:18

ISHIWI LYA NTANSHI

Baibele, e cebo ca kwa Lesa. Cilatweba pafyo icilonganano catendeke. Ishiwi ly kutila "Icilonganano" lipilibulo ukulongana kwa mabumba nangu abantu abengi mu ncende imo. Icilonganano ca citilwe ku bantu abalibela. Bali abo, abo Lesa apuswishe. Balibatishiwe pakuti balange aba pano isonde bonse ukutla, nomba, bali abacetekele muli Yesu.

(Belengeni Imilimo ya Batumwa 1:1-2)

UKUTWALO MULIMO WA KWA YESU PA NTANSHI

Kalemba wa citabo ca Luka pamo pene na Milimo 'ya Batumwa ali ni Luka. Luka ali umwina fyalo, lelo alicetekele muli Yesu. Ale-mbele ifi fitabo fibili kuli cibusa wakwe, Teo-file. Alefwayo kutila Teofile nao wine abe uwaishiba Yesu.

Muli Imilimo ya Batumwa 1:1, Luka aleibu-

kishako Teofile pa lwa citabo ca ntanshi ico Luka alembele. Ici citabo calembelwe pali Yesu. Yesu alombe abasambi bakwe ukuti bekale mu Yerusalemu nokulalolela "ubulayo bwa kwa Wishi" (Imilimo ya Batumwa 1:4). Kabili Yesu abebelo kutila Mupashi wa Mushilo ali nokwisa pali bene, nokubapela 'maka yakucite milimo yakwe. (Belengeni Imilimo ya Batumwa 1:8). Abasambi baikela mu Yerusalemu ukufuma pa nshiku nkulu ukufika na pa bushiku lintu Mupashi wa Mushilo aishile. Balepepa pa nshiku 10.

Pa bushiku bwalenga 50, ubushiku bwa Pentekoste, Mupashi wa Mushilo aishile pali bene. E walengele nokuti balelanda mu ndimi isha bantu abengi. Balandile kuli bonse abaishile ku mapepo mu Yerusalemu.

Ilyo ubushiku bwa Pentekoste bwali tabula, abasambi tabali no wa kubatungulula bwino bwino. Mupashi aishile na maka, elyo Petro alandile ifyebo ifikulu. Petro aishileba intungulushi ya cilonganano.

(Belengeni Imilimo ya Batumwa 2:22-32)

"MWATANIKE YESU"

Petro ashimike ku ba Yuda. Ecalengelo kutila, bonse abaleumfwa fintu aleshimika, beshibe Yesu. Baishileishiba fintu imilimo yakwe yali iyacilapo. Yesu aliposeshe abalelwala. Apele impofu amaka yakutendeka ukumona. Kabili alengele ukutula abali ifilema bakose. Afumishe ifiwa mu mitima ya bantu nokubusha abafwile.

Petro aebele aba bantu ukutula e baipeye

letele ababwelele panuma kuli Kristu, ilyo cimbi capuswishe abengi panuma yakulongana? Nici bapele Mupashi wa Mushilo ukuti abombe mukushishimuka kwa cilonganano. Aba muli ici cilonganano baliipele abene ku kubombela Yehoba ne myeo yabo yonse.

Ili 'sambililo kuti lyapelo 'bwafwilisho kuli Wiliamu na Yosefe. Lili pali shamfumu uwalefwayo ku shishimuna. Imfumu Yosia alefwa-isho kubwesha bantu bakwe kuli Lesa.

UKUKABILA UKUBWELELA KULI LESA

Mu mwaka wa 722 B.C. (Ninshi Yesu talafywa), Israele acimbile nokuwa ku fita fya balwani abaishile leta ubulwi mu calo ca Israele. Israele takwete amaka ya kwima nakabili. Abena Yuda tabacenjele nokuti basambilile ukufuma ku bona Israele.

Abena Yuda nabo bene bafumine kuli Lesa. Shikulu kwa Josia uwaleitwa Manase, abumbile utulubi mwi tempele. Na Shamfumu Amoni, wishi kwa Josia nao akonkele Manase. Itempele lya-sangwike lyakupepelamo utulubi.

Josia alombele abantu aleteka ukuti bapeele indalama shakuwamishako itempele. Nabo baletetele ishing'ishakupela ababomfi. Elyo nomba batampile umulimo wa kuwamye tempele. Josia aletontonkanya ukutula abena Yuda nalimo bali nokubwela kuli Yehoba, panuma ya kuwamye tempele.

Ilyo fye balekule tempele line 'li cipya cipya, Hilky'a e pakusange citabo ca mafunde ya kwa Lesa. Belengeni 2 Ishamfumu 22:8-11.

ISAMBILILLO 13

UKWESHA UKUTI TUSHISHIMUKE

AMALEMBO YA KUBELENGA KU NG'ANDA: 2 Ishamfumu
22:1-23:30

AMALEMBO YA MWISAMBILILLO LYA LELO: 2 Ishamfumu
22:8-11; 23:1-5,21

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Imfumu yaiminine lubali ku
caimikwa, no kupinge cipingo ku cinso ca
kwa Yehoba, ku kukonka Yehoba nokubaka
amafunde yakwe ne fishimiko fyakwe, umuti-
ma onse, kabili umweo onse, ku kufishe
fyebo fya cipingo ici ifyalembwa mwi buku
ili..."

2 Ishamfumu 23:3

ICEBO CA NTANSI:

Ubushiku bumo, Wiliamu akumenye Yosefe
pa cisankano. Aba babili bali ba membala wa
cilonanganino ca Baptist ical mupepi napo bale-
ikalala.

Ukwalepepa Wiliamu kwali ukulongana kwa
kushishimusha nokubweshwa ababwelele panuma ku
milimo ya kwa Lesa. Abantu abengi balipokele-
le pusukilo. Uko Yosefe alepepa nako kwine
kwali ukulongana kwa musango yu wine, lelo
takwali ifyacitike. Yosefe atile, "kwali fye
ngo kulongana uko tukwata cila bushiku bwa
kulanshanya ca pamo." Kabili atile, "Takwaciba
nangu fimo ificitike."

Wiliamu na Yosefe balelanda pali uku kushi-
shimuka. Cinshi ico icilonganino cimbi cisha-

Yesu ukupitila mukumutanika pa capindama.
Lelo balecitefi fyonse pantu Lesa alebasumini-
sha.

Yesu tatwalilile ukwikala mu nshishi.
Lesa alimwimishe ukufuma pa bafwa nokuti abe
uwa mweo umuyayaya. Imfwa tayali na maka
yakusunga Umwana wa kwa Lesa mu nshishi umuya-
yaya.

Petro aebele aba ba Yuda ukutula amwene
Yesu nakabili imiku iingi panuma yakwima
ukufuma pa bafwa. Lelo aba Yuda tacabalingile
ukuti bapose fye amaka yonse pafyo baleumfwa
ukufuma ku basambi. Lelo bali ne nshila imbi
iyakusangilamo icine.

AMALEMBO YALANDA PALI YESU

Petro alumbwile Amalumbo 16:8-11. Atile
Dabidi e walembele aya malembo. Muli aya
Amalumbo, Dabidi atile, umo uwa pa "bana"
bakwe ali nokuba Umulubushi wa kwa Lesa -
Mesiya. Kabili Petro alibebelo kutila Dabidi
talembele aya mashiwi yonse pa mweo wakwe,
lelo alembele pali Yesu.

Mu kushimika kwakwe, Petro abomfesheshe aya
ene amalembo ya muli Amalumbo 16. Aba Yuda
bonse batemenwe Dabidi uwali imfumu yabo.
Lelo nangu ali imfumu. Dabidi aishile mfwa.
Taimine ukufuma pa bafwa ngefyo Yesu acitile.

Imilimo ya Batumwa 2:30 itwebo kutila
Dabidi ali kasesema. Yehoba alimwebele ica
cine kabili alimupele ne cebo. Yehoba atile,
mu nshiku shaleisa, umo uwa pa bana ba kwa
Dabidi ali nokwisaba kateka mu cifulo ca kwa

Lesā. Noyu muntu ali nokuba Mwana Lesa. Dabidi alishibe ukuti Umwana wa kwa Lesa ali nokwipai-wa, lelo ali nokubushiwa ku maka ya kwa Wishi ukuti abe no mweo umuyayaya.

Petro aebele aba Yuda ukutula Dabidi alelanda pali Yesu. Na malembo ya pakale aya ba Yuda bene, yalelanda pa mulandu wine uyu. Petro alishibe ukuti Yesu ali no mweo pantu alimuwene kabili alilandile nankwe.

NEFWE BENE TWABA INTE SHA KWA YESU

Petro pamo pene na bena Kristu banankwe balepelo bunte pali Yesu. Pa bushiku bwa Pentekoste Yehoba abapele amaka yakulanda mu ndimi ishing'i. Bashimikileko abantu ba mufyalo fimbi, pa lwa kwa Yesu. Bashimikileko abantu ba mufyalo fimbi, pa lwa kwa Yesu. Baishileba aba mu cilonganino ca ntanshi.

Ngoli mwina Kristu, nobe wine waba membala nangu uwa mu cilonganino ca kwa Yesu. Nefwe bene tulingile ukushimikilako abanensu pali Yesu. Tufwile twaba inte sha cine.

Ilelo, kabiye webeko umubiyo ukutula Shikulu Yesu, wa mweo. Umushimikile fintu Yesu akupuswishe. Lombeni ukuti akasuminishe Yesu ukumupususha. Lombeni ukuti nao wine akashimikileko ababiye pa lwa kwa Yesu Umupusu-shi wakwe.

IFYO TULINGILE UKUTONTONKANYAPO

Bushe twaba na maka ya kufuma kuli Yehoba pakuti tube inte shakwe? Cinshi icilengo kuti tube no mwenso wa kutino kuba inte shakwe?

Abena Kristu balingile ukuleka ukupepa Lesa pamo pene ne fintu fimbi. Lelo tulingile twabika Lesa pa ntanshi mu myeo yesu. Lesa wesu tafwayo kusende cifulo ca cibili mu mweo wa muntu uuli onse.

IFYO TULINGILE UKUTONTONKANYAPO

Nga iwe ni shani? Bushe ulapepa Lesa pa mulungu, elyo mu nshiku shashala tu lesa twa bufi? Pelo 'mweo obe kuli Shikulu. Muteteke-le ukuti akalekutungulula muli fyonse.

IFYO ILISAMBILILO LILETUFUNDA

1. Abantu ba kwa Lesa tabalingile ukusuminisho kuti abantu bambi babafumye kuli Lesa. Kabili abena Kristu balingile ukutaluka kuli tu lesa twa bufi.
2. Pantu tu lesa twa bufi tatwakwata 'maka yakutwafwilishako.
3. Lesa akuta abantu abaipele fye muli fyonse, ukuti babe intungulushi mu bantu bakwe, nokubaleta kuli wene.
4. Lesa alapokelela onse uubwela kuli wene.

kwa Eliya. Elyo Eliya abebele fintu Yehoba ali. Atile ali Lesa wa kwa Abrahamu, Isaki na Yakobo (Israele). Elyo nomba alombele Yehoba ukuti ailange fintu aba ku bena Israele, ne fyo Eliya ali kuli bene. Eliya alefwayo kuti beshibe ukuti alecite 'fyo Yehoba amwebele.

YEHOB A LYASWIK E

Eliya alombele Yehoba ukuti amwasuke pakuti beshibe ifintu fibili. Bali nokwishibo kuti Yehoba e LESA. Balingile ukwishibo kutila Lesa alibabeleleko luse nakabili.

Umulilo wa kwa Lesa waishileoca fye fyonse ifyali pa ca kupelelapo ilambo. Na menshi yonse yalikamine!

UKUSALA KWACITWA

Abena Israele bacitile fintu Yehoba Lesa abebele. Basalile ukulapepa Lesa. Batile, "Shikulu, e Lesa, Shikulu e Lesa."

NA LELO LINE TUFWILE TWASALA

Na lelo line tulaba na matunko ukufuma kuli tu lesa utwingi, utwabufi. Kuti twapepe 'ndalama nga natukwata nangu tukwete fye ishinono. Kuti twatobe funde ukupitila muku-sange ndalama ukwabulo kuti tulombe nangu ukushibombela - ukwiba. Limbi nalyo, kuti twafwayo kuti abengi batwishibe, tube abalu- mbuka. Nangu ukuti batutemwe sana sana pakuti ica musango 'yu cibe e lesa. Na masambililo nayo kuti yasanguka nga lesa wesu. Limbi nalyo, amaka.

Bushe cine cine twaba abapusushiwa? Bushe Mupashi wa Mushilo aisula mu mitima yesu?

IFYO ILISAMBILILO LILETUFUNDA

1. Ilyo Yesu ali pano isonde, acitile ifisu-ngusho ifingi.
2. Yesu bamwipaille pa capindama pa mulandu wa fibi fyesu. Kabili aimine ukufuma pa bafwa.
3. Kuti twaba ifipande fya cilonganino ilyo twacetekela muli Yesu. Icilonganino caba ngo mubili wa kwa Yesu. Cilasunga ifipande fyaciko, cilabasambilisha nokubakoselesha.
4. Umulimo wa bena Kristu kushimikilako abantu bonse ifyo Yesu abapuswishe, no kulabafwilishako.

ISAMBILILLO 2

ICILONGANINO CAIKATANINA CA PAMO

AMALEMBO YAKUBELENGA KU NG'ANDA: Imilimo ya

Batumwa 6:1-6

Abena Roma 16:1-6

Efese 4:11-16

1 Timote 3:1-13

AMALEMBO YA MWISAMBILILLO LYA LELO: 1 Timote

3:1-13

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Kabili wene apele bamo ukuba abatumwa, na bambi ukuba bakasesema, na bambi ukuba ababile mbila nsuma. na bambi ukuba abacemi nabakasambilisha, ku kuwanya abashila, ku mulimo wa kupyungila, ku kukulo mubili wa kwa Kristu."

Abena Efese 4:11-12

ISHIWI LYA NTANSHI

Panuma yakwisa kwa kwa Mupashi wa Mushilo, Petro ashimike ifyebo ifyaiswilemo na maka ya kwa Lesa. Abapusushiwe pali bulya bwine ubushiku balicilile pa mpendwa ya makana yatatu. Kabili Lesa alundileko fye kuli iyi mpendwa abo abapusushiwe. (Belengeni Imilimo ya Batumwa 2:41-47). Abapokelele Kristu cipya cipya balifulile nganshi icakutila abasambi balefwaya abakubawilishako. Balefwayo bwafwili lisho pakuti bena babefye no mulimo wa kulapepa nokutwalilila ukulashimikile mbila nsuma.

Nga fintu nshi ifyo icilonganino cacitile pa kubafwilishako? (Belengeni Imilimo ya

Ba kasesema 450 aba kwa Baala bali nokwipayo mulume wa ng'ombe, nokumubika pa cakupelapo ilambo ukwabulo kuti babikepo umulilo. Eliya nao ali nokucite 'fi fine. Ba kasesema wa kwa Baala na Eliya, bali nokwita kuli Lesa wabo pakuti e ngabatuminno mulilo wakoca ili ilambo. Uyo Lesa uwali nokutumo mulilo bwangu bwangu ewali nokuba Lesa wa bena Israele. Bonse balisumine.

Ba Kasesema wa kwa Baala ebabalilepo ukucitefyo bateyenye. Batendeke nokwita lesa wabo. Aba bakasesema 450 batendeke ukupepa kuli Baala pa muku umo wine, mpaka fye na kasuba kawa. Belengeni beshi 27 mumfwe fintu Eliya atendeke ukubatumfya.

LESA WA KWA ABARAHAMU, ISAKI NA YAKOBO

Elyo nomba Eliya akutile abantu bonse ukuti bapalame kuntu ali. Ateyenye ica kupelelapo ilambo bwino bwino. Abulile amabwe ikumi limo na yabili, ukulingana ne mitundu ya bana ba kwa Israele. Elyo akulile icakupelelapo ilambo kuli aya yene amabwe. Eliya aimbile icilindi mupepi ne ci cikulwa. Abikile ne nkuni mu cilindi cine 'ci bwino bwino kwati ali nokukosho mulilo. Elyo nomba aputawile iyi ng'ombe mu fipande finono finono no kufibika pa mulu wa nkuni. Cinshi ico alecita?

Elyo nomba Eliya acitile icipesha mano. Aebele abaume ukuti besushe ici cilindi na menshi. Awe bacitile nge fyo abebele. Na menshi yafikile pa mulu wa nama. Bushe nomba ifi fintu fyali nokupya?

Muli ba beshi 36-37 emo tubelenge pepo lya

ne calo ca bana ba kwa Yudah. Ahabu e wali mfumu ya bena Israele. Aupile umwanakashi mwana Jesebele imfumu ya bena fyalo abashalepepa Lesa. Uyu mwanakashi alepepa Baala pamo no tulubi natumbi. Ahabu nao wine akonkele umukashi wakwe mu kupepe filubi.

Lesa akandile Israele ukupita mukuleshe mfula. Eliya uwali kasesema wa kwa Lesa epakuyaeba Ahabu icalengele ukuti Israele akandwe. Ahabu aishile pata Eliya nganshi.

Yehoba atumine Eliya kuli Ahabu nakabili panuma ya myaka itatu ne myeshi isano na umo. Eliya atwele cebo ca kwa Lesa kuli Ahabu. Belengeni 1 Ishamfumu 18:1-21,26 36-39.

NI ANI UNTU MUKALAPEPA?

Ilyo-Ahabu amwene Eliya, atile, "Niwe uleta amafya pali Israele!" Eliya atile ni Ahabu umwine e walecita ifya musango yu ku calo cakwe. E walengelo kuti abena Israele balepepo tulubi ukufuma ku kupepa Lesa wa mweo.

Eliya alombele Ahabu ukuti akaye kumana nankwe pa lupili lwa Karmelee. Ahabu ali nokuleta bakasesema bonse aba kwa Baala, na bena Israele. Eliya ali no mulimo wa kushininkisha ukuti abantu beshibe Lesa wa cine pali Baala na pali Yehoba.

Abantu bonse e pakuya ku lupili lwa Karmelee. Eliya abebelo kutila, "Ilelo line musale uo mwakulapepa, nga ni Baala nangu Yehoba Lesa." Baala ali lesa wa bena fyalo uo aba Yuda balepepa. Eliya alibebele fyonse ifyo ateyenye.

Batumwa 6:1-6). Icilinganino casalile abantu basano nababili ukuti balebombe milimo ya mu cilonganino. Nga nomba aba bantu bali nokuba shani? Belengeni amalemba yantu mwapelwa muli Imilimo ya Batumwa 6:1-6. (Kabili belengeni 1 Timote 3:1-13).

Paulo alembele kalata ku "mwana wakwe mu citetekelo," Timote. Ici calola mukutila Paulo atemenwe Timote pamo ngefyo angatemwa umwana wakuifyalila umwine, kabili alemusambilisha mu fintu fye fyonse ifyo mufyashi onse afwayo kufunda umwana. Paulo ewatungulwile Timote ukuti acetekela muli Yesu. Timote ali "mwana wa kwa Paulo, ku Mupashi." Alefwayo kwafwilishako Timote mu milimo yakwe iyakucema icilinganino ca kwa Yesu.

ICIFULO CA KWA KACEMA WA CILONGANINO NANGU PASTA

Kacema wa cilonganino e ntungulushi ya bena Kristu iya ku munofu. Yehoba apela umucinshi kuli onse uumubombela nangu uushimike cebo cakwe. Kacema eushimike cebo ca kwa Yehoba ku bena Kristu abo atungulula. Muli fimo fimo alabafwilishako. "Umuntu wa kwa Lesa."

Kacema wa cilonganino alingile ukuba umuntu umusuma. Talingile ukuba uwamilandu ku bantu bonse. Alingile ukuba nensansa shakusunganga abantu abesa mukwikale nshiku shinono nangu akashita kanono ku ng'anda yakwe. Alingile ukubalomba ukuti balye nankwe ifilyo nokubapela apakusendama. Mu nshiku sha kwa Paulo tamwali ing'anda sha malila ishakusendamamo ishisuma. Ishalipo shali ishambulamo

umutende pantu abapupu baleshisansa.

Paulo aebele Timote ukuti umucemi wa bena Kristu alingile ukuba kabelenga wa cipingo cilabushiku, kabili kafundisha wa Baible umusuma. Pamo nga lelo line, umucemi alingile ukuba kashimika kabili kasambilisha uwa cishinaka. Pantu ukwabulo kuti abe no mweo wa filangililo ifisuma, kacema teti alange abantu asambilisha, inshila iisuma.

Umucemi alingile ukuba fye no mukashi umo. Alingile ukuba uwatetekelo mukashi wakwe. Pali ilya nshita, abena Kristu abengi bali aba mpali ngefyo ne lelo line caba.

Umucemi alingile ukuteke ng'anda yakwe bwino bwino. Abana bakwe balingile ukumfwa amafunde bwangu bwangu. Pantu nga cakuti afilwo kuti asunge ng'anda yakwe bwino bwino, kuti asunga shani aba mu ng'anda ya kwa Kristu ababa abengi? Umuntu onse uushingafunda bana bakwe ukuti balemumfwila teti afunde abena Kristu ukuti bakonke Kristu.

Umucemi alingile ukulabombesha. Talingile ukulalekele milimo yonse ku bantu bambi. Alingile ukuba uwa mano, uuisunga bwino, uwatetekelwa kabili uwaiteyanya ukwafwilishako abali mu kukabila. Tafwile kuba cakolwa nangu uwafikansa. Talingile kukalifya bantu mu micitile nangu mukusosa kwakwe. Umucemi alingile ukutemwa bantu bonse. Afwile ataluka ku kutemwishe ndalama ukucila Shikulu Yesu. Lelo icilonganino e caba no mulimo wa ku mufolesha amalipilo ya milimo yakwe mu cilonganino. Lyena akabika amaka yakwe ku kubombele cilonganino.

ISAMBILILO 12

UBWITE BWA PA MULANDU WA KUIPELA KULI
KULI YEHOBA MULI FYONSE

AMALEMBO YA KUBELENGA KU NG'ANDA: 1 Ishamfumu
18

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: 1 Ishamfumu
18:17-21, 26; 18:36-39

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Bushe ukufika pa nshita
nshi mukaba abasunta ba mitima ibili?
Nga Yehoba e Lesa, mukonkeni...."
1 Ishamfumu 18:21

ISHIWI LYA NTANSHI

Ukufuma apo nafyalilwe nshilofwa ukuya ku kupepa. Ba tata baba ba dikone. Ba mayo nabo balefunda abana banono amasambililo ya pa Mulungu. Nga cakutula balingipwishe nga ndi umwina Kristu nangu iyo, kuti natila, "Ee. Abafyashi bandi baba abena Kristu. Kanshi na ine wine ndi mwina Kristu." Ubushiku bumo ninshi ndi ne myaka 18, naishileishiba icintu cimo. Naishileishibo kutila shali umwina Kristu. Nshapokelele Kristu ngo Mupususshi wandi. Lelo ubushiku napokelele Kristu ngo Mupususshi wandi bwali pa nshita napele umweo wandi kuli wene.

Na nomba line abena Kristu abengi tabaipela kuli Yehoba Lesa. Baba nga bena Israele. Balakana ukupele myeo yabo yonse kuli Lesa. Lesa afwayo kusende cifulo ca ntanshi mu myeo yesu. Efyo alefwayo na mu myeo ya bena Israele.

Abantu ba kwa Lesa balyakanishiwe mu fyalo

Solomoni ali nokutaluka ukufuma kuli wene. Solomoni atendeke ukupepa tu lesa twa bakashi bakwe. Alitukuliile na matempele. Awe cali icabulanda sana sana apofye ne mfumu yabo ya fumine kuli Lesa.

IFYO TULINGILE UKUTONTONKANYAPO

Bushe na iwe wine ulataluka ukufuma kuli Yehoba? Ulebelenga Baibele cila bushiku, nokulapepa. Ulepepela ca pamo na bena Kristu banobe. Kuti wapalama kuli Yehoba nga cakutula ulemupepa lyonse.

IFYO ILISAMBILILO LILETUFUNDA

1. Na lelo line abena Kristu balatunkwa ukufuma kuli tu lesa tumbi ukuti baleke ukupalama kuli Yehoba Lesa wa cine.
2. Tu lesa no tu lubi uto aba pano isonde bapepa, twaba mu mibele na mu fintu bacita.
3. Na nomba line Lesa alelolelo kuti tubwele kuli wene no kulapila ukufuma ku membu shesu.
4. Lesa akatuma intungulushi sha ku mupashi ukuti shikese mukutungulula bantu bakwe mukulamubombela.

Umwina Kristu umupya talingile ukusontwa ukuti abe no mulimo wa bucemi mu cilonganino. Alingile ukupelewe nshita ya kukulilako pamo nge fyo Yesu aba. Alingile ukuba ne nshita ya kulasambilila. Afwile ukwishibe fingi ukucila abo bonse abo atungulula. Alingile ukusambilishiwa ifyebo fya kwa Lesa.

Umucemi uo abekala calo bashitumfya akasanga umulimo wakwe ukuba uwamaka.

ICIFULO CA KWA DIKONE

Kuti twatila Dikone e kafwa wa kwa Pasta. Nao wine alingile ukuba ngo mucemi. Ifi fifulo fibili fifwaikwa ukutungululwa na bantu aba cine. (Belengeni 1 Timote 3:3,8). Ba dikone babe abashipa mu citetekelo ca bwina Kristu. Mu mikalile yabo emo balange ifyo ubwina Kristu bwabo bwaba. Balingile ukuba aba cine. Bataluke ku bufi. Tabafwile kuba ba cakolwa wa bwaliwa nangu abatemwisho lupiya ukucila Kristu.

Ba dikoni balingile "ukukwate ca nkama ca citetekelo muli kampingu uwasanguluka." Bashi-pikishe mu cine ca cebo ca kwa Lesa. Lyena bakaba ne citetekelo ku cebo ca Mfumu Kristu, na matontonkanyo yabo yakaba ayaololoka. Tabakabe ne nsoni shakutwalilila ukusumina nokucetekela muli Katula wabo.

Uuli nokuba dikone alingile ukuba no mulimo umbi uwa mu cilonganino. Ilyo acita uyu mulimo bwino bwino, lyena kuti asalwa ukuti abe dikoni. Alingile ukulange fintu icitetekelo cakwe caba muli Yesu.

BA MUKAKACEMA NA BAMUKADIKONI WA CILONGANINO

Dikoni afwile aba na mukashi fye umo. Alingile ukuba umwanakashi umusuma mu milimo yakwe, kabili uwa citetekelo muli fyonse. Alingile ukulande fya cine pee. Alingile ukuba uwa luse kabili uwafwilishako abanankwe. Bonse aba mu ng'anda yakwe bafwile ukuba aba cumfwila kuli wene. Lyena na bantu bambi bakalamupelo mu cinshi.

Ifi fintu ifilenga ukuti Pasta na dikoni babe aba cine fya bantu bonse abena Kristu.

IFYO TULINGILE UKULATONTONKANYAPO

Lesa alimpela ifya bupe na matalanto. Alafwayo kuti mulefibomfya mukulumbanye shina lyakwe. Bushe mulasuminisha Lesa ukubomba muli imwe pakuti mutwale imilimo ya cilonganino cakwe ku ntanshi? Nga cakutila mulamulesha, lombeni Lesa ukuti alemibomfya. Kabili peleni imilimo yenu ku cilonganino cenu.

IFYO ILISAMBILILO LILETUFUNDA

1. Lesa alapela umuntu onse amaka na matalanto ayalekana lekana. Tulingile ukuyabomfya pakuti tulelumbanye shina lya kwa Lesa.
2. Lesa fye eka, e waba na maka yakusala ababomfi ba mu cilonganino cakwe.
3. Kacema e ntungulushi ya mu cilonganino. Mu mweo wakwe onse, alingile ukuba nga Kristu. Alingile ukuba icilangililo kuli bonse.

ukuti bonaule filyo fya bena Israele. Awe, abena Israele abali abashipa nomba baishileba no mwenso nganshi ku balwani babo.

Ilyo babacimfishe ku balwani babo, abena Israele bakutile kuli Yehoba. Yehoba epakubatamina abapingushi ukuti babapusushe ukufuma ku balwani babo. Abana ba Israele balemona abapingushi kwati e ntungulushi shabo ku fya ku mupashi, lelo aba bantu balifye abakubalubula ukufuma ku balwani babo.

Abena Israele tabaleumfwa nangu Yehoba alebakanda pa mulandu wa membu. Balitwalilile ukucite fibi. Elyo nomba Lesa abakandile mukupitila mu bulwi ubo abena fyalo batendeke mu bena Israele. Awe abena Israele batendeke ukulilila Yehoba. Nao Lesa abatumine umuntu uwakubapingula ilyo lyonse ilyo bali mukucula. Lesa alefwayo kuti balapile nokuleke fibi. Lelo bena balitwalilile ukufuma kuli Yehoba. Belengeni 1 Ishamfumu 11:1-4.

IMFUMU IYATALWIKE UKUFUMA KULI YEHOB A LESA

Ne mfumu shabo shine shaletaluka ukufuma kuli Yehoba. Muli 1 Ishamfumu 11:1-4 tumfwo kutila umo muli ba shamfumu wabo alekele utulubi ukuti tumufumye kuli Lesa.

Solomoni ali na bakashi bakwe abengi ukufuma ku fyalo fimbi. Aupile no mwanakashi umo ukufuma ku Egupto. Aba banakashi balepepo tulubi. Nelyo baishile ku Yerusalemu baishile na tulesa twabo.

Lesa asokele Solomone pa lwa kuupa abanakash ba musango 'yu. Yehoba alishibe ukuti

Yehoba abacitile pa nshita ya ma cushi.

Awe kuli bena cali icaanguka nga nshi ukupepo tulubi twa bena Kanani. Bafumine ku mipepele ya bashibo. Kabili balabile ukwita kwa kwa Yoshua ukuti bakaleibukisha ukupepa Lesa. Kabili balilabile ne fipingo fintu balaile ukuti bakalabombela Yehoba Lesa.

Abena Israele bafumine kuli Lesa ukupitila mukukana mupepa. Lesa alefwayo kuti abantu bakwe balemupepa nokumulumbanya. Abena Hebere 10:25 batila, "Twiba abaleko kulongana, ifyo wabo musango wa bamo, lelo tukonkomeshanye, pali bufi apo mulemono bushiku bulya bulepala-ma."

Aba bantu balabile Lesa nokufilwo kufunda bana babo pa fya kwa Lesa. Bafililwe nokumutetekela.

Batendeke ukupepa ba Bala, Ashitoret, na tulesa twa bena Kanani utwingi. Abena Kanani balepela amalambo ya mbuto no kucito bulalelele, kuli Bala. Ashitoret uwali ka lesa ka bena Kanani, abalaile ukubapele mbuto ishing. Balabile Lesa uwabebele ukuti ali nokulabasu-nga.

Ico abena Israele bali abeni mu fya bulimi, batendeke ukupepa ba lesa wa bena Kanani pakuti basambilile ifya kulima. Kabili balefwayo kuti basekeshe abena Kana.

Yehoba alifulilwe pali ifi fyonse ifyo abena Israele balecita. Alibasokele pa lwa kupepo tulubi, kabili alibakandile pa mulandu wa mambu shabo. Apele nsambu ku bena fyalo

4. Kabili Yehoba alasala abantu ukuti babe ba dikoni, ba kacema wa cilonganino, nangu abasambilishe icebo ca kwa Lesa, nokucite milimo imbi iyashala mu cilonganino.

5. Kabili Yehoba e usala abanakashi ukuba ababombela Kristu mu cilonganino. Icilonganino cilakabila abanakashi abena Kristu abacine mu milimo ya kwa Lesa. E ico, abo bonse abopwa kuli ba pasta, kuli ba dikoni na kuli bonse ababombela Kristu, balingile ukuba abatetekela muli Kristu.

UKULWISHA NO KUKULILAKO

AMALEMBO YA KUBELENGA KU NG'ANDA: Imilimo ya
Batumwa 11:11-18; 15:1-35; 19:23-27
Abena Galatia 2:11-16

AMALEMBO YA MWISAMBILILLO LYA LELO: Imilimo ya
Batumwa 10:9-16,
11:11-18

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Nabo pa kumfwe fi fintu,
balitalele no kucindika Lesa, abati,
kanshi na Bena fyalo Lesa napelo kula-
pila ukulola ku mweo."

Imilimo ya Batumwa 11:18

ISHIWI LYA NTANSHI

Abena Kristu abali mu Yerusalemu balipake-
swe nganshi. Abali ne ncito, balibafumishe.
Ulupwa lwabo lwalekaana ukulanda nabo. Kabili
balipatilwe ku bena mupalamano. Pakuti basange
ubumi, balefisa. Ecalengele ukuti abena
Kristu abengi bafulumuke ukufuma mu Yerusalemu
nokuyayikala mu fyalo fimbi. Abasambi ebashele-
ko beka.

Petro atendeke ukutandalile filonganino
ifyatendekwe panuma yakupakaswa. Imilimo ya
Batumwa 9:32-35, tumfwa ukutula ailefika ku
Lida, elyo ailefika na ku Yopa. Petro awe
aimishe Dorka ukufuma ku bafwa (Imilimo ya
Batumwa 9:36-43), kabili aileikala na Simoni
kanuka. Lesa ali nefyo alefwayo kuti Petro
engasambilila mu musumba wa Yopa.

Lesa.

NGA CINSHI CALENGELE ABENA ISRAELE UKUFUMA KULI
LESA

Yehoba abomfesh Mose pakufumya bena
Israele mu Egupto. Kabili abomfesh Yoshua
ukuti engishe abena Israele mu calo ca Kanani.
Mu citabo ca Abapingushi 2:1-6, Lesa asokele
abena Israele ukuti alibaleseshe ukulapepo
tulubi twa bena Kanani. Ilyo abena Israele
bakene ukunakile fyo abebele, Yehoba atile
tali nokufumya abena Kanani mu calo ca Kanani.
Lelo ali nokubalengo kuti babe abalwani abali
nokuleta amafya pa bena Israele.

Yoshua apele icilangililo icisuma ku bena
Israele. Abapingushi 2:7 batila, "kabili
abantu babombele Yehoba inshiku shonse sha kwa
Yoshua, kabili inshiku shonse ishakalamba
abashele pa numa ya mfwa ya kwa Yoshua, aba-
mwene umulimo onse uukalamba wa kwa Yehoba uo
acitile kuli Israele."

Lelo panuma ya mfwa ya aba bonse, kwaishi-
leba ulukuta lwa bantu abashaishibe ukukonke
cipingo ca kwa Lesa ico acitile ku bafyashi
babo. Aba bana baifumishe ku kupepa Lesa
nokutendeko kupepo tulubi. Belengeni Abapingu-
shi 2:10-16.

ULUBEMBU LWA BENA ISRAELE

Abena Israele balibembwike kuli Yehoba.
Panuma ya mfwa ya kwa Yoshua, bafumine kuli
Yehoba. Ishi ntungulushi ishitya shalikene
ukulapepa Lesa pantu abafyashi babo bafililwe
ukubasambilisha ukupepo Lesa, na pa fintu ifyo

ISAMBILILLO 11

UMUSANGO WA KUKANATWALILILA UKUTETEKELA YEHOB
LESA

AMALEMBO YA KUBELENGA KU NG'ANDA: Abapingushi
2, 1 Ishamfumu 11

AMALEMBO YA MWISAMBILILLO LYA LELO: Abapingushi
2:7,10-16;
1 Ishamfumu 11:1-4

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Eico cenjeleni pakwenda
kwenu, te kwenda nga 'batumpa iyoo kano nga
ba mano mube ababonfye nshita, ico ishi
nshiku sha bubifi. Pa mulandu wa ici mwiba
bashashilimuka, abeluka icabo kufwaya kwa
kwa Shikulu."

Abena Efese 5:15-17

ISHIWI LYA NTANSI:

Kacema wa cilonganano umo amwene abantu
abapya mu ng'anda iyali mupepi na pa mwakwe.
Pakuyapo, bamwebele ukuti bafumine ku mushi
ukuti bese mukufwaye nchito. Muli uyu musumba
tabaleya mukupepa ku cilonganano. Icalengele
nici balebomba fye lyonse. Bali muli uyu
musumba pa myaka amakumi yabili ukwabulo kuti
batwale abana babo ku ng'anda ya mapepo ya kwa
Lesu.

Ubushiku bumo, umwaume no mukashi wakwe
mulu iyi ine ng'anda baishileiluka nokumono
kutula baleikalafye nge mpanga ishaluba.
Balabile Lesu mu mitima yabo, kabili balifili-
lwe nokufunda bana ifyebo fya kwa Lesu. Awe
batendeke ukulaya ku ng'anda ya mapepo mukupepa

Kafinala wa bena Roma aleikalala mu pepi no
musumba wa Yopa, mu Kaisara. Kabili Korneli
mushika wa mu mpuka ya fita fya ku Italia ale-
pepa Lesu. Ubushiku bumo amwene icimonwa uku-
fuma kuli Yehoba. Mu cimonwa cakwe amwene
malaika alemweba ukuti atume umuntu ukuya ku
Yopa ukwali Petro. Na bantu ali nokutuma bali
nokuyaita Petro ukuti engesa nabo ku Kaisarea.
Korneli acitile 'fi fine.

Ubushiku bwakonkapo, Petro ali pa muputule
wa ng'anda uwa pa mulu, alepepa. Yali ni nshi-
ta ya kasuba pakati. Petro ali ne nsala, lelo
ifilyo tafyateyanishiwe bwangu bwangu. Petro
nao e pakumona icimonwa. (Belengeni Imilimo
ya Batumwa 10:9-16.)

ICIMONWA CA KWA PETRO

Petro amwene nsalu ileisa pansu ukufuma mu
mulu ici cisalu cali na ciikatwa ku fitutu fine.
Muli iyi nsalu mwali inama sha misango iingi,
insoka ishingi, kabili mwali ne fyuni ifingi.
Elyo kwaishile ishiwi kuli wene ilyaleti,
"Petro, ima ipaya nokulya." Lelo Petro atile
tacamulingile ukulye cintu conse ico amafunde
ya kwa Mose yashasuminishe! Ishiwi lyalibweke-
shepo nokutula, "Ifyo Lesa asangulwile, iwe
witula finangwa."

Ici cimonwa camoneke imiku itatu kuli Petro.
Elyo nombu casendelwe nokutwalwa ku mulu.
Ilyo fye Petro aletontokanya pali ici cimonwa,
elyo abantu Korneli atumine bafikile. Imilimo
ya Batumwa 10:19-48 itila, Petro aile ku
Kaisarea pamo na bantu Korneli atumine. Kabili
asendele na bena Kristu basano na umo ukuti

bakaye 'ba inte ku fyali nokucitika.

Ilyo Petro afumine ku Kaisarea, aile ku Yerusalemu. Icilonganano calishiibe ukuti alishimike Mbila ya kwa Kristu ku Bena fyalo mu Kaisarea (Imilimo ya Batumwa 11:1-10).

Aba Yuda abena Kristu batile kuli wene, "Wailletandala ku ng'anda ya muntu umwina fyalo. Kabili uushasembululwa. Walilya nankwe ne filyo!" Petro epakulondolola fyonse ifyacitike, ku cilonganano. Bushe aba Yuda abena Kristu balicetekele ifyo Petro abebele? (Belengeni Imilimo ya Batumwa 11:11-18).

MUPASHI WA MUSHILO E WANTUMINE

Petro alondolwele fyonse ifyacitike kuli wene, kuli bonse abena Kristu ba mu cilonganano ca bena Yerusalemu. Atile abantu batatu ebai-shile mukumusenda ukuti aye nabo ku Kaisarea. Kabili atile Mupashi wa Mushilo ewamwebele ukuti abakonke. Petro tali nakusakamana pantu bali abena fyalo. Kabili asendele na beka Kristu basano na umo, bakamboni. Ilyo bafikile ku Kaisarea, bailefye ku ng'anda ya kwa Korneli. Korneli epakubeba ifyo malaika amwebele ukuti atume abakuyaita Petro. Elyo nomba Petro atendeke ukushimike fyebo fya kwa Kristu kuli Korneli na ku ba mu ng'anda yakwe.

Ilyo Petro aleshimika, Mupashi wa Mushilo aishile pali cila muntu uwali mu ng'anda ya kwa Korneli. Lesa apele abena fyalo ica bupe ico apele na basambi ba kwa Yesu. Petro aebele abena Kristu ba mu Yerusalemu ukutula tali na maka yakulesha Yehoba ukucita ico alefwaya. Elyo aba bonse baumfwile ifyebo fya kwa Petro,

Balaile ukulapepa nokubombela Yehoba Lesa.

IFYO TULINGILE UKUTONTONKANYAPO

Bushe walishibako muntu uufwayo kufiso lubembu lwakwe? Teti tufise fibi fyesu pantu Lesa aleshiba.

Bushe mwalishibako muntu uwasha imibele yakwe iya kale iya busenshi, uwikala ukwabula Yehoba? Nangu uwikala ukwabula mafunde ya kwa Lesa?

Pamo nga bena Kristu, tulingile ukuba ifilangililo ifisuma ifyo abanensu balingile ukukonka. Bushe waba icilangililo ca musango yu?

IFYO ILISAMBILILO LILETUFUNDA

1. Na lelo line kwaba ifibumbwa ifingi ifintu-nka abena Kristu ukuti balefipepa.
2. Ilelo Yehoba alefwayo kuti abantu bakwe baletungulule myeo ya mushilo.
3. Intungulushi sha cina Kristu ishashipa, e shafwilishako abanabo ukuti balekonka mafunde ya kwa Lesa ukupitila ukuba uwa filangililo ifya cine.
4. Cila muntu alingile ukuusalilo mwine nga ca kuti akalabombela Yehoba Lesa nangu ciwa.

Bamo muli bene baletele tu lesa twa cina Egipto uto balepepa. Bambi nabo balepepa ifilubi ifyo abafyashi babo babashilile. Bae-shiwe na kuli tu lesa twabena Amore.

Yoshua atile aba bantu bakene ukumfwila Yehoba. Atile balingile ukuisalila untu bali nokubombela.

UKUSALA KWA KWA YOSHUA

Aba bantu bali nokuisalila untu bali noku-bombela. Bali ne nsambu shakusalapo ukubombela Yehoba uwabalubwile nangu tu lesa twa bufi. Yoshua abalombele ukuti balepepa Lesa wa Mushilo. Abapele icilangililo icisuma. Yoshua atile, "Ine na ba mu ng'anda yandi, twakulapyu-ngila Yehoba Shikulu wesu.

INTUNGULUSHI IISUMA E CILANGILILO ICISUMA

Intungulushi isuma kuti yatungulula bantu mukunakila mafunde ya kwa Lesa. Kacema wa cilonganino alingile ukuba no mweo wa cilangililo icisuma ku bantu bakwe. Intungulushi shilingile ukukosha bena Kristu na bonse abashala ukuti balekonke fyebo fya kwa Lesa. Eico Paulo asosele amashiwi ya kutila, "mupele imibili yenu bulilambo bwa ku bumi kuli Yehoba mube abaipela ku milimo yakwe nokuba abamute-muna."

Aba bantu bayaswike Yoshua. Pakwibukisho busuma bwa kwa Lesa, batile, "Twasalapo ukubombela Shikulwifwe."

Abena Israele bapingene ukuba aba cishinka kuli Lesa ukucila fintu abena fyalo bali.

awe balumbenye Yehoba pali fyonse ifyo acitile. (Belengeni Imilimo ya Batumwa 11:16-18, 15:5-11, 15:19-21).

AKABUNGWE KAPANGWA MU YERUSALEMU

Inshita yalipitile, kabili Paulo aishile pusushiwa kuli Kristu nokutendeko kubomba imilimo ya kubile Mbila Nsuma. Pakubala ale-shimikila fye ku ba Yuda beka beka. Ilyo nomba aishilesango kutila aba Yuda tabalefwayo kuti Kristu abe Umupusushi wabo, Paulo epakuba na matontonkanyo yakuyashimike Mbila Nsuma ku bena fyalo.

Abena Kristu abali aba Yuda bamo bamo batendeke ukusango bwafya. Ilyo bali tabalapo-kelele Yesu, bali abo abalekonka amafunde ya kwa Mose sana sana. Ilyo baishile 'ba abena Kristu, balefwayo kuti ubwina Kristu bulekonga imibele ya mipepele ya ci Yuda basanguke abena fyalo ukuba nga ba Yuda ilyo tabalasanguka abena Kristu. Ecalengele ukuti bapelwe shina lya "bakalenga wa ba Yuda." Pakuti bacite ica musango yu, balecita ifilubo. Baleluba pantu balefwayo kuti basangule ubwina Kristu pamo nga kabungwe akakulwa pa mafunde nangu pa mibele ya kale pamo nge mibele ya mipepele ya ci Yuda. Yesu alishibe ukuti ifya musango yu, fyali nokwisacitika. E calengele nokuti ome umulumbe uuli muli Mateo 9:16-17, alebasoka ukuti bakesha ukupatikisha amafundisho yakwe mu mipepele ya ci Yuda, iya pa kale. Yesu atile amafunde yakwe ayapya yali nokonaula imipepele ya pa kale pantu abo abalekonka iyi mipepele ya cina Yuda baishileba ba cintomfwa kabili abakene ukuti bafume muli bu mumbi munda. Bamo

bali no kupilibulwa, lelo bambi bali fye abaa-fya nga nshi. Yesu aloseshe mukutilla icilonga-nino cakwe cifwaya ukulaibombela ukwabula amafunde yakuleshe cebo cakwe ukuti yafike ku bena fyalo, abali nokulapila nokusumina Kristu.

Akabungwe ka mu Yerusalemu kalikumene mu musumba wine uyu. Balombe Petro na Paulo ukuti bese balande icishinka pali aya mashiwi. Nabo baliishile. Panuma yakumfwa ubunte bwa kwa Petro na Paulo, icilonganino caebele Paulo ukutwalilila, ukulashimikile Landwe lya kwa Katula ku bena fyalo.

Nao Paulo alitwalilile. Aile mu calo ca Galatia imiku itatu. Kabili aishile umfwa ukutilla "bakapanga ba Yuda" bali mu filongani-no fya mu Galili. Paulo e pakulemba kalata ku filonganino fye fyonse ifyali mu Galili. Belengeni aya malembo ayali ifipande fya kalata intu Paulo alembele mu bena Galatia 2:11-16.

UBE' UWA CINE KU CITETEKELO COBE

Ilyo Paulo aumfwile ukuti "bakapanga ba Yuda" bali mu filonganino fya mu Galatia, alefwayo kuti alembe kalata muli ifi filongani-no pakuti fishibe fintu aculile ku kulanshanya naba bantu.

Barnaba na Paulo balibwekelemo ku Antioke. Bailesanga aba Yuda na bena fyalo abali abena Kristu balelya ifilyo ca pamo, (pantu aba Yuda na bena fyalo tabasuminishiwe ukucite fyamusango yu. Lelo Petro alelya na bena fyalo mu Antioke.

Lesa yaleti, abantu ba kwa Lesa balingile ukucitilla bantu banabo ifyo bena bengatemwa ukuti nabo bacitilwe. Umfweni ifyo aya mafunde yalanda, "Wilaiba, mwilafutika, nangu kubepa. Mwilalapile shina lyandi mu bufi, nangu kupelule shina lya kwa Lesa obe: ati ni'ne Yehoba. Wilacita mubiyo lumanimani, nelyo kumwibe fintu; icilambu ca walembelewo mulimo cilaba kuli iwe ukufika ku lucelo." Abena Lebi 19:11-13.

Abena Yuda baleikala pakati ka bantu abashaishibe amafunde ya kwa Lesa. E ico balingile ukupelo bunte ku bantu baleikala nabo ukupitilla mukuba aba mushilo.

Bushe abena Kristu balingile ukutungulule myeo ya mushilo? Lesa alitupele icebo cakwe pakuti tulefikonka. Muli 1 Petro 1:15-16 tubelengo kutilla, "Lelo filya uwamwitile aba uwashila, eflyo na imwe mube abashila mu mibele yenu yonse; pantu calembwa aciti, 'beni aba mushilo.'"

NANI UNTU UKABOMBELA?

Abena Israele tabali aba mushilo pa nshita iitali. Balabile Lesa nokutendeko kupepo tulubi.

Ilyo Mose afwile, Yoshua e waishile 'ba intungulushi ya bena Israele. E watungulwile abena Israele ukuti bafike mu calo ico Yehoba alaile bashibo. Lelo muli cilya calo, mwali abena Kanani abengi. Na bena Israele baileikala pakati kabo.

Elyo nomba bena Israele balabile Lesa.

"Ukuba abashila" calola mukuba abasalwa pakuti bakacite umulimo untu Lesa ateyenye. Pakuti Yehoba abe "uwashila," calola mukutula, acilile pa fintu fyonse ifyaba pano calo. Yehoba Lesa wa bena Israele ali uwa mushilo.

Bu mushilo bwa kwa Lesa bwalundilwepo noku-kana 'ba uwalufyengo. Alepingula abena Israele ukwabulo lufyengo. Alesunge fipingo fyakwe. Ilyo balebembuka alebabelelo luse.

"Bu mushilo bwa kwa Lesa bwalolele mukuti-la, Yehoba ali uwa cine cine ku bena Israele. Alibapele icalo ico alaile Abrahamu, Isaki na Yakobo. Tali Lesa wa lubambu. E calengele ukuti alekanda bena Israele ilyo lyonse ilyo balebembuka. Abapele amafunde pakuti bakalei-kalo mutende na bantu banabo.

Yehoba alefwayo kuti abantu bakwe babe nga fintu ali. Lelo tacali icintu ica'anguka ku bena Israele. Ilyo bali mu Egupto balepepo tulubi utwingi. Tu lesa twa bena Kanani twabaleteele ubwesho ubukalamba sana. Konse kuntu baleya baleba mu bwesho bwakupepa tu lesa twa bena fyalo. E calengele ukuti balefi-lwa mu fintu ifingi.

Amafunde ya kwa Lesa yakulilwe pa bulunga-mi bwakwe. Abapele amafunde pakuti beshibe fin-tu ali. Pakwishiba fintu Yehoba Lesa ali uwacindama, abena Israele bali nokumutasha kabili nokumupepa pantu taali nga tu lesa tuntu balepepa. Ali na maka, kabili ali uwa mushilo.

"Bu mushilo" bwacilile pakutontonkanya pali Yehoba. Pantu abantu aba mushilo balato-ntonkanya pa bantu banabo. Amafunde ya kwa

Pa kashita akanono, kwaishile abena Kristu na bambi ukufuma ku Yerusalemu. Uwabatumine ni Yakobo. Ilyo bafikile, Petro epakuleka ukulalya na bena Kristu abali abena fyalo.

Paulo alimwebele ukutula, "Nga cakuti, iwe we mu Yuda uleikala ngo mwina fyalo, cinshi ico ulecitila abena fyalo ukuti baleika-la nga ba Yuda?" Paulo ewa 'afwilisheko Petro ukwibukishe fyo muntu e ngapusushiwa. Pantu umuntu teti, apusushiwe pa mulandu wa kuba ka 'mafunde. Lelo kuti apusuka ilyo apokelela Kristu Yesu, Mwana Lesa.

IFYO TULINGILE UKUTONTONKANYAPO

Bushe tulefwayo kuti tubike ubwina Kristu mu mibeke yesu iya kale? Nangu tulefwayo kuba "abapya muli Yesu?" Bushe tulefwayo kupatiki-sha bantu bambi ukuti balecita ifishalembwa muli Baibele? Nangu tulepanga amafunde ayo tutemenwe nokuyaleta mu cilonganino? Pantu ngatulecite fi ninshi tulefumyamo ubuntungwa buntu Yesu atupelela.

IFYO ILISAMBILILO LILETUFUNDA

1. Ubwina Kristu bwa bantu fye bonse.
2. Kwaba abantu abafwayo kuti "bacite" fimo pakuti baipushe. Bambi balapanga amafun-de. Bambi nabo bafwayo kuti bacite ifisu-ma. Lelo ifi fyonse tafyakapushe muntu nelyo umo.
3. Umuntu pakupusushiwa kano fye apokelela Kristu nokumutetekela ukuti e Katula wakwe. Lyena akapusuka.

4. Abena Kristu balingile ukuba aba cishinka ku citetekelo cabo muli Yesu. Ubunte bwabo bulingile ukuba ubwa cine pa nshita yonse.

ISAMBILILLO 4

ICILONGANINO NA BAKATEKA

AMALEMBO YAKUBELENGA KU NG'ANDA: Imilimo ya
Batumba 5:19-21
Abena Roma 13:1-10

AMALEMBO YA MWISAMBILILLO LYA LELO: Abena Roma
13:1-10

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Lelo Petro na 'batumba
balyaswike, abati, tuli no kunakila
Lesu ukucilo kunakila abantu."
Imilimo ya Batumba 5:29

ISHIWI LYA NTANSHI:

Mu fyalo fimbi abantu tabakwato buntungwa bwakupepa. Bapepa fye mu bumfisololo. Ifwe pamo nga bena Zambia, twaba nokwanga ukukalamba nganshi pakupepela ubu buntungwa bwakupepa Lesa. Milimo nshi iyo twakwata iyakucitile calo cesu? Fintu nshi ifyo twingasambilila ukufuma mu citabo ca kalata wa kwa Paulo ku ba Roma? Nga bekala calo, twaba ne milimo ya kubomba. Bushe milimo nshi?

Ilyo Paulo ali no mweo, abena Roma baletelwa ka icipande icikulu pano calo. Ubuteko bwa

Mu masambililo yane ayashala, tuli nokusambilila pa fintu twingakumana no kucimfya ubu bwafya, na pa fyo twingekala nga bena Kristu ilelo ukwabulo kukonka imibele ya bantu abashaishiba Lesa, abo twapalama nabo.

Abena Kristu balasango bwafya pakuti bekale ifyo Kristu aleikala. Balasangwa mu fyakweshiwa ifingi. Limbi nalyo baleshiwa ukuti bafise ulubumbu lwabo. Lelo abena Kristu balingile ukucite fintu ifisekeshwa Yehoba. Balingile ukuba ne myeo ya kunakila Yehoba. Kabili bafwile balesunga mafunde ya kwa Lesa.

Abantu ba kwa Lesa lyonse fye basankgwa mu ncende umwikala abashilaishiba Yehoba. E cilenga ukuti abena mupalamano baletelwa amesho aengi pali bena. Na bena Israele nabo bene balesango bwafya bwakutungulule myeo ya bulungami. Na lelo line nifi fine.

Lesu apee abantu bakwe amafunde ayakuti balekonka. Icitabo ca bena Lebi cabamo na mafunde aengi. Apo fye Yehoba aishibe ukuti abena sraele teti baleikalo mutende ukwabula mafunde pakati kabo na pakati ka bantu babo, e calengelo kuti abapele amafunde. Belengeni Abena Lebi 19:1-4; 19:11-13, na Yoshua 24:14-21.

YEHOBWA WA MUSHILO

Yehoba alefwaya ukuti abantu bakwe babe aba mushilo pantu wene, wa mushilo. Bushe "ukuba Yehoba wa mushilo" kwapilibwile nshi ku bena Israele?

ULUKUTA ULWASHILA

AMALEMBO YA KUBELENGA KU NG'ANDA: Abena Lebi
19; Yoshua 24.

AMALEMBO YA MWISAMBILILLO LYA LELO: Abena Lebi
19:1-4; 19:11-13;
Yoshua 24:14-21

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Lelo ine na ba mu ng'anda
yandi, tulebambela Yehoba."

Yohua 24:15

ISHIWI LYA NTANSHI:

Muno nshiku abantu abengi balalanda pa
"lwakubwellela ku mibele na ku ntambi sha ba
shifwe." Aba pano isonde fye bonse baleicenje-
sha ukuti balesunge mibele ne ntambi sha
bafyashi babo aba pa kale. Ici, caba icisuma.
Cila lukuta lulingile ukusunga intambi sha
luko. Lelo twibukisho kutila cila lukuta
lukesa londolola ifyo lutungulula bantu baluko
muli fyonse, na mukubombela Yehoba. Abantu
bamo balefwayo kuti intambi shabo shilebatungu-
lula mu mipepele yabo. Ici, te cipya kabili
te bulwani ubupya lelo bwaba ubwa kale.

Abantu ba mu Cipingo bali mu bwesho bwaku-
suminisha ificetekelo fimbi ifya bena fyalo
bambi, ne ntambi shimbi, ukuti fibe intungulu-
shi ya myeo yabo nangu ifi fintu fyalefuma ku
bashali abena Lesa. Ubu bwafya bwa tendeke
kale, lelo na ifwe bene tuli nabo. Icipingo
ca butetekelo bwesu muli Yehoba baleciposa mu
bwesho bwa ntambi sha bantu abashatetekela
Yehoba.

bena Roma bwacitile ifintu ifisuma fimo fimo.
Bwaleseshe aba Yuda ukukana 'ba mu nkondo.
Bwakulile ne misebo iisuma. Kabili bwapele
insambu shakupingulwa bwino bwino ku bena Roma
bonse abalesangwa mu milandu.

Lelo aba Yuda tabalefwaya kupela umusonko
ku buteko bwa bena Roma. Tabalefwayo kuti
balettekwa ku calo cimbi. Balefwayo kulaiteka
abene.

Pa lwendo lwakwe ulwa butatu, Paulo ale-
mbele kalata ku bena Kristu abali mu musumba
wa Roma. Tulasambilile fintu ifingi pa fyo
mwine Kristu alingilo kuba ukufuma kuli kalata
wa kwa Paulo untu alembeele abena Kristu ba ku
Roma. Abena Kristu abali mu Roma balishibe
ifya ma politiki nangu ifya calo, kabili
balishibe ifyo amaka ya bakateka yalinga
ukuba. E ico, ilyo baishile ba abena Kristu,
calibalingile ukusambilila ifyo Kristu afunda
pa mulandu wa bakateka.

Muli kalata wa kwa Paulo ku ba Roma,
tulasambilila pafyo mwina Kristu alingile uku-
laikala na bakateka mu calo, na mu cilonganino.
Umwina Kristu aba membala wa buteko, kabili
aba membala wa cilonganino. Alingile akwate
citetekelo kuli ifi fintu fibili. Paulo ali
umwina Kristu uwa citetekelo. (Belengeni
abena Roma 13:1-10).

UMULIMO WA MWINA KRISTU KU CALO ABAMO

Aba Yuda tabalefwaya ukunakila mafunde
ya bakateka ba ci Roma. Balesosa ukutula
Lesu ewali Kateka wabo. Paulo alefwayo kuti
abena Kristu bonse balenakila kateka mukalamba

uwaleteka ku Roma. Paulo atile aba bakateka bali "ababomfi ba kwa Lesa" (beshi 4).

Umwina Kristu alingile ukunakila umubomfi wa kwa Lesa. Pantu Yehoba e wapele bakateka wa fyalo amaka ya kuteka. Kabili e wabasalile nokuba ne fifulo fintu baba nafyo. Uyo onse uushinakila ubuteko ninshi aletalika na Yehoba. Akailetela ukukandwa pa mubili wakwe.

Abo bonse abasunga umutende wa muntu onse, tabafwile kutinwa kuli uyo unakila mafunde ya calo. Nabo bene bakamutasha. Apo baba ababomfi ba kwa Lesa, balabombe milimo yabo pakuti bengatwafwilishako. Lelo kuli uyo uwaba ni mpula mafunde, alingile ukutina aba babomfi ba kwa Lesa. Pantu bakamukanda nangu kuti ba mwikata nokumukaka.

Kwaba ifintu fibili ifilenga ukuti tube aba cumfwila kuli Lesa. Ngatwakana ukufinakila ninshi Yehoba akatukalipila.

Ica ntanshi nici, tulingile ukupela umusonko ku buteko. Tulingile ukulipila umusonko uuli onse untu ubuteko bulefwaya. Pantu aba bantu balabombela Yehoba. Paulo atile abena Kristu bafwile bapela ifyo icalo bekalamo cifwaya ukufuma kuli bena. Kabili tulingile ukupelo mucinshi kuli abo abo Shikulwifwe atupela ukuti baletuteka.

UMULIMO WA MWINA KRISTU KU BANTU BABIYE

Tulingile ukupela inkongole bwangu bwangu kuli abo, abo twapokeleko. Inkongole intu tulingile ukuba nayo ku bantu banensu, kutenwa kwa kwa Yesu epela. Umwina Kristu onse uwate-

atubebeleko 'luse. Cine cine akatwelela.

IFYO TULINGILE UKUTONTONKANYAPO

Bushe limo limo na ifwe bene tulapepo tulubi? Ibukisheni ukuti Lesa afwayo muntu onse ukuyebelele membu. Lelo Yehoba wa nkhumu. Ali nokutubelele 'luse, nokutupongolwela amapalo aengi ilyo twalapile membu shesu kuli wene. Lombeni amapalo yakwe ilelo ukupitila mukuyebelele membu shenu. Bushe na nomba line mwashala mulesunge membu ishashile abafyashi benu aba pa kale? Nga cinshi mushisungila? Lesa akamikanda. Pantu ukubelelwo luse kwawamisha ukucila ukukandwa.

IFYO ILISAMBILILO LILETUFUNDA

1. Umuntu onse aleshiwa ukuti afume kuli Yehoba nokutendeko kupepo tulubi. Abantu balapepa amaka, icifulo, ifyuma fya ku mu nofu, pamo pene no lubembu lwa bulalelale. Umuntu nga abembuka, Yehoba alafulwa.
2. Umuntu alakabila intungulushi ishashipa pakuti shingamufumya mu fya lubembu.
3. Ukubelelwo luse ukufuma ku fibi, e subilo ilyo muntu onse alingile ukukwata. Umuntu alingile ukuyebelele membu nokushitalukako. Kabili umuntu alingile ukunakila Yehoba Lesa.

umulumendo umo uwa fyuma muli Mateo 22:37-38.

Lesa ali nokulaibukisha pali iyi micitile ya bena Yuda iyakupepe 'cilubi. Calibalingile ukuti bakandwe. Yehoba alefwayo kuti abafute ukufuma pano isonde.

Mose epakulomba Lesa ukuti e onaula bantu bakwe. Alombele ukuti Yehoba ebukishe ubulayo bwakwe kuli Abrahamu, Issaki, na Yakobo. Belengeni ifyo Mose asosele kuli Yehoba muli Ukufuma 32:11-13. Cine cine Yehoba alibakandi-le pa mulandu wa membu shabo. Belengeni Ukufuma 32:35.

UBUKULU BWA NKUMBU SHA KWA LESA

Mose alefwaisha ukuti eshibe nga cakutila Yehoba alitwalilile ukutemwa 'Bantu bakwe. Mose alombele Yehoba ukuti ababelelo luse. Nomba Mose alifulilwe pakumono kutila 'bena Israele bapangile ci lesa ce bumba. Ilyo fye amwene kuntu balepepa ici cilubi, atobebe na mabwe ayo Yehoba alembelepo amafunde. Lesa e pakwita Mose nakabili ukuti abwelelelele pa lupili lwa Sinai. Elyo nomba amupele amafunde aye kumi nayambi.

Lesa ailangishe kuli bonse ukupitila mwi kumbi. Bushe finshi ifyo Yehoba asosele kuli Mose muli Ukufuma 34:6-7?

Na lelo line Yehoba aba uwa cetetekelwa ku bantu bakwe. Alatubelelo luse ilyo tubembuka. Belengeni (1 Yohane 1:9. Lesa alatupele buntungwa pantu alitutemwa. Ilyo lyonse ilyo twacito lubumbu, tufwile twalomba ukuti

mwa ababiye alanakile funde lya kwa Lesa.

Paulo alembele ifintu ifingi pa lwa mafunde yakwa Lesa. Atantike amafunde yasano ukufuma pa yekumi. Aya mafunde yalanda pa lubumbu lwa muntu ku mubiye. Umwina Kristu talingile ukwiba ifipe fya banankwe, kabili talingile ukucito bucende, nangu ukwipaya. Umwina Kristu talingile kulabepo bufi nangu ukubepesho mubiye ifyabufi. Belengeni beshi nakabili (v. 9).

Bushe umwina Kristu kuti aishiba shani ukuti tacita ifi fibi ku mubiye? Alingile ukutemwa ababiye ngefyo aitemwo 'mwine. Lyena akasunga mafunde ya kwa Lesa yonse. Umwina Kristu takabembukile umuntu atemwa. Ukutemwa ekusende cifulo ca mafunde yonse ayashala. Eico, kuti twasunga mafunde yonse ilyo twatemwa bantu banensu.

Ukucetekelwa kwesu kwaba mukunakila Yehoba. Alingile ukusende cifulo ca ntanshi mu myeo yesu. Ilyo twalasambilila ifyo Lesa afwaya ukuti tulecita, elyo twakulasanga ifyo tulingile ukucita.

Yehoba alafwayo kuti tulenakila mafunde ya calo cesu. Kabili eupela ubuteko amaka ya kuteka. Kabinge Lesa alatetekelo kuti tulettemwa abanensu. Ngatwacite ca musango yu, lyena tatwakacite icakubakalifya. Bushe umweo obe ulekonga ifyo Lesa afwaya.

IFYO TULINGILE UKUTONTONKANYAPO

Bushe tulanakila mafunde ya kwa Lesa? Bushe tulapele misonko intu ubuteko bufwaya? Bushe tulanakila amafunde ayo Yehoba atupela?

Bushe tulapela icekumi kuli Lesa cila mweshi?
Bushe tulatemwa abanensu ngefyo twaitemwa?

IFYO ILISAMBILILO LILETUFUNDA

1. Lesa eupela maka yakuteka ku buteko bonse.
Aya maka yalingile ukubafwilishako ukuteka bwino. Kabili bakesa londolola kuli Lesa pa fintu fyonse ifyo bacita.
2. Lesa alafwayo kuti abena Kristu balenakila mafunde ya buteko, nokupelo musonko.
3. Kabili Lesa alafwayo kuti ifwe tulenakila mafunde yakwe.
4. Lesa alafwayo kuti ifwe tulecindika ubuntu-ngwa bwa muntu onse.
5. Lesa alasubilo kuti ifwe tulettemwa abanensu ngefyo twaitemwa. Pantu ngatwatemwana, teti tulekalifyanya. Kabili teti tuleibe fipe fya bene.

Aba Yuda nabo bali nakile ukulolela Mose. Balesunguka pa kutontontankanya pa calengele ukuti Yehoba akokoshe Mose kuntu aile. Bamo muli aba bantu balitwalilile mu citetekelo cabo, bambi nabo balinakile nokufuma kuli Lesa.

Arone abebelo kuleta ifya Golde na Silvere no mukuba kuli wene. Abulile Golde nokuusungulula mu mulilo. Ababumbile ne ng'ombe, icai-shile 'ba nga lesa untu bali nokumona.

ULUBEMBU LWA ABA BANTU

Aba bantu batendeke ukulumbanya ici cibumwa, abati, "We Israele uyu wine e lesa uwakufumishe mu calo ca Egipto!" Pakupepa icilubi, aba abena Israele balibembwike. Belengeni Ukufuma 20:4-6.

Kabili batobele funde lyalenga yasano na yabili ilyo "batendeke ukwimba no kucinda." Bacitile no bulalelale ukuti balunde pa mapepo yabo. Yehoba ali uwakutemwa kuli bene. Nga cinshi calengelo kuti bafume kuli wene? Cinshi calengelo kuti balabe Lesa uwaafwilishe nganshi mu kubalubula ukufuma mu busha?

YEHOPA ALIFULILWE

Yehoba alifulilwe pakumona kuntu abantu bakwe batendeke ukupepo tulubi. Aebele Mose ukuti aye mona fintu abena Israele batendeke ukucita. Aba bantu batobele ne cipingo cintu balaile Yehoba. Bali ababule citetekelo.

Teti tutemuno Lesa nga cakuti tulepepo tulubi. Lesa alingile ukuba mu cifulo ca pakati ka mitima yesu. Belengeni fintu Yesu aebele

Lesá alibacitile ifintu ifingi, lelo balifililwe ukutwalilila ukulatemwa Lesa. Nangu cibe fi, Yehova alitwalilile mukuba ne cetetekelwa kuli bena. Alibatemwenwe nelyo balecite fibi. Belengeni Ukufuma 32:1-6.9-10. Ukufuma 34:1-6-7.

MOSE AILE KUMANA NA LESA

Mose aile nina pa lupili lwa Sinai nokukutika ku fyó Yehoba Lesa alelanda. Yehoba apele abena Israele amafunde aengi. Kabili alondolwele kuli Mose ifyo: ihema lyali nokuku- lwa. Mose ali pali ulu lupili inshiku amakumi yane, notusuba amakumi yane.

Abena Israele pakumona ifintu Mose akokwe- le. baumfwile icifukushi. kabili balinakile mu citetekelo cabo. Baleti. "Mose takabwele." Balefwayo wakubeba ifyo bali nokucita. Arone tali ntungulushi yabo, pantu ali kafwa wa kwa Mose pakulanda. Arone na o wine alabile Yehoba!

Abena Yuda balefwaya Lesa untu bali noku- mona ngo muntu pakuti abatungulule. E ico, balombele Arone ukuti ababumbile ci lesa icapa- la tu lesa uto balepepa mu calo ca Egupto.

ARONE ALUFISHE ICITETEKELO CAKWE - ALI INTUNGU- LUSHI IYANAKA

Arone ali no mwenso, kabili ali intungu- lushi iya naka. Alefwayo kuti asansamushe abantu bakwe ukwabulo kuti abafumye kuli tu lesa twa buwelewele. Alabile Yehoba Lesa. Alefwayo kuti bamutemwe pamo nge ntungulushi.

ISAMBILILO 5

UKULILO BUNTUNGWA

AMALEMBO YAKUBELENGA KU NG'ANDA: Ukufuma 1:2

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Ukufuma
1:7-14,22. Ukufuma
2:23-25

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Iseni kuli ine bonse mwebacucutika kabili abafinwa, na ine namupelo kutusha. Sendeni ikoli lyandi nokusambilila kuli ine, pakuti ndi uwafuka kabili uwapetama umutima, elyo mwalasango kutusha ku mitima yenu, pantu ikoli lyandi lyalyanguka, ne cisendo candi calipepuka." Mateo 11:28-30

ISHIWI LYA NTANSHI

Cila lukuta lufwayo kuiteka ulwine mu buntungwa bwa luko. Lulafwayo kuisalila kate- ka, nokuicitila mafunde yakulakonka.

Ubuntungwa ubwacila pa buntungwa bonse pano isonde bwaba ubwakupepa Yehoba. Lesa akutile Abrahamu ukuti atendeke uluko lwa bantu ulupya. Lesa alefwayo kuti abantu bakwe bakalemupepa. Ba mwana Abrahamu, ba Isaki no mwishikulu wa kwa Abrahamu Yakobo baikela mu calo cipya. Ilyo Yakobo akotele, kwaishileba inshita iyaafrica. Takwali mfula, kabili ne filyo fine takwali. Mu calo bali mwaponene icipowe icikulu. Yakobo epakutuma abana bakwe ukuti baye bashite ifyakulya mu Egupto. Basa- ngile fyakulya ne ncende yakwikalamo.

FARAO UMUPYA

Ukupwa lwa kwa Yakobo lwaile ikala mu Egipto. Farao uwali kateka pali ilya nshita ali no luse kuli Yakobo na ku lupwa lwakwe. Ilyo papitile myaka iingi, Yakobo na bana bakwe balifwile. Farao umupya atendeke ukuteka mu calo ca Egipto. Uyu kateka tali no luse ku ba Yuda.

Farao aletina bana Yuda pantu Lesa abale-ngele ukuti bafule sana sana. E calengelo kuti Farao atiline ukutala nalimo kuti bapoka ubufumu bwakwe ku maka, ukupitila mukwafwilishako abalwani bonse abali nokwisalwisho buteko bwa bana Egipto. Uyu Farao atendeke ukufwaye nshila ya kucenenamo abantu ba kwa Yehoba. Alefwayo kuce-fye mpendwa ya bana Yuda.

FARAO ALILUNDAPO PA FISENDO FYA BENA YUDA

Awe uyu kateka asangwile aba Yuda ukuba abasha. Asonatele na ba kapitao abalebomfya abena Yuda bubi bubi.

Farao alebapele milimo ya kumukulila "imisumba ya fyuma" nangu "amatuuka ya fyuma." Iyi misumba yali ne fibumba ifyali ifitali ukufika pali ba mitashi 6 (6 meters). Aba Yuda balibombele pa kukula iyi misumba. Lelo nangu balecule 'fi, balelundwapo fye pa mpendwa.

Aba Egipto baeseshe ukulundapo inshita ya kubabomfya. Balebapela ifipe ifya fina ifya njelwa pamo pene na matipa. Kabili balebafye-ngelesha nokubapumaula pa milimo. Lelo impendwa

Ubushiku bumo aishile ishiba ifyo ukutemwa kwa kwa Yesu kwaba. Awe aishile pelwa ubwelelo ukufuma ku memba shonse isho acitile. Nomba aishilesanguka umo uwatemenwe umutende, aishilepokelela ipusukilo lya kwa Lesa. Alingile fye ukukandwa, Lesa wena alimubeleleko luse. Ali no mweo upya muli Kristu. Ali uwabule citetekelo, nomba alitetekela muli Yehoba.

Abena Israele balaile ukulanakila Yehoba pamo pene na mafunde yakwe, lelo balifililwe. Baposele insansa isho Yehoba abapele, kabili batendeke nokwibukishe filubi fintu balepepa ifya bana Egipto. Awe basalilepo nokutaluka ukufuma kuli Yehoba. Batampile nokulange fyo bali ababule citetekelo. Lelo Lesa ali fye uwa cetetekelwa!

Ali uwa cetetekelwa ku bana Israele. Aumfwile imisowa yabo ilyo bali mu busha mu calo ca Egipto. Kabili aibukishe ifilayo fintu acitile kuli Yekobo na Yosefe.

Yehoba asalile intungulushi ukuti shifumye abena Israele mu calo ca Egipto. Awe apele Mose na Arone amaka yakubalengo kuti bashipe pakuya kuli Farao.

Abena Egipto balyeseshe ukuti bengasunga bana Israele mu Egipto. Lelo Lesa abatumine ifipapusha ikumi ifyalengele ukuti Farao amfye abena Israele ukufuma mu Egipto. Ilyo Yehoba aakenye amenshi ya pa mu mana wa Kashika, abena Israele elyo bayabwike nokuya kwishilya. Baile poka na mafunde aye kumi ku lupili lwa Sinai. Panuma ya ifi fyonse, abena Israele baishile 'ba ulukuta.

ABANTU ABABULA ICITETEKELO - YEHOBHA LESA UWA CE-
TETEKELEWA

AMALEMBO YA KUBELENGA KUNG'ANDA: Ukufuma
32:1; 34:9

AMALEMBO YA MWISAMBILILLO LYA LELO: Ukufuma
32:1-6; 9-10, 34:1, 6-7

ICAKUSUNGA PAMUTIMA: "Nao Yehoba atile kuli Mose,
'Umuntu uwabembuka kuli ine, eo ndepasa mwi
buku lyandi... Lelo mu bushiku bwa kupempu-
la kwandi, nkapempwila pali bena ulubumbu
lwabo.'"

Ukufuma 32:33-34

ISHIWI LYA NTANSHI:

Nangu umuntu engaya ku ncende imbi nangu
angaba na masambililo ya musango shani, teti
afilwe kwibukisha ifyo alecita kale, ifyali
intulo ya cimo cintu afikilepo nomba. Abantu
balasenda imisango ya bafyashi babo aba pa
kale. Apo twaba ba mwana Adamu, tukatwalilila
ukulacite filubo. Lelo Yehoba alitupele nshila
yakucimfishamo ifintu ifi fibi. Kuti twacimfya
satana ne fibi fyonse, ukupitila mu mulopa wa
Mwana wakwe Yesu Kristu.

Cibusa wandi umo ali nshimikileko ifyo ali
kaposa wa nkonya kale, kabili nefyo alenwa
ubwalwa. Cila lucelo alefuma pa ng'anda yakwe
no kuya alefwailisha bantu abali pakutalikana
pa lwabo abene. Nga abasanga aleiposamo fye
ukwabulo kwipusha ifyo batendeke ukubikane
fikansa. Atemenwe ulubuli nganshi!

yena yalelundwapo fye.

Muli ba beshi 15-21, tubelengo kutila
Farao asalile nshila na imbi iyakubacushishamo.
Ubushiku bumo apele 'funde lyakutila utwana
twa bena Yuda tonse utwaume tuposwe mu menshi
ya mu mana wa Nailo. Atontonkenye ukuti nalimo
impendwa yabo nomba yali nokupepelako.

(Belengeni Ukufuma 2:1-9)

LESA APEELE INTUNGULUSHI KU BA YUDA

Ku bafyashi ba ci Yuda babili kwaishile
fyalwa akana akaume. Ico batenenwe uyu mwana,
aba bantu baeseshe ukumufisa mu ng'anda pa
myeshi itatu. Ilyo bafililwe ukumufisa, banyi-
na bamupangile umuseke nokumasako bitumene na
sefete pakuti amenshi yekeingila mukati. Elyo
abikile uyu mwana mu museke no kumbika mu
lulamba lwa menshi ya muli Nailo, mu matete.
Nyina alitetekele ukuti Lesa ali nokumupususha.
Nkashi yakwe ewali kalinda wakwe.

Ilyo mwana Farao umwanakashi amumwene,
alimubelelele uluse. Nkashi ya kwa Mose epakumu-
layo kutila alishibeko umwanakashi umo uwinga-
musunga. Elyo aileita nyina. Nyina kwa Mose
alefola no lupiya pakusungo mwana untu aifyali-
le! Nao aleshimikila Mose pali Yehoba. Ali-
mushimikile pali Abrahamu, pali Isaki na pali
Yakobo Lesa abomfeshe nyina kwa Mose pakuti
amufunde mukuteyanya Mose ukuti akesepususha
abantu bakwe ukufuma mu Egipto.

Mose asambilile mu ng'anda ya kwa Farao,
lelo alitemenwe abantu bakwe (Abena Hebere
11:24-25). Ubushiku bumo Mose amwene uko mwina

Egupto alepuma umwina Yuda. Mose aipeye umwina Egupto nokufyuka ukuyaikala mu calo cimbi pantu Farao alefwayo kuti amwipaye.

BALELILILA UBWAFWILISHO

Ilyo Mose ali mu calo cimbi, aba Yuda balingululishane nga nshi mu mibombelele yabo. Pali iyi ine nshita epo baibukishe na Lesa wabo. Awe balilile ukuti Lesa engabafwilishako.

Lesa alishibe ifyo balecula. Aleibukisha ne filayo fintu acitile ku ba fyashi babo. Aumfwile ukwita kwabo, kabili amwene ukuti nomba yali e nshita ya kubapusushishamo. Aliiteyenye ukuti abapele ubuntungwa. Aba Yuda babwelele ku kupepa Lesa nakabili.

IFYO TULINGILE UKULATONTONKANYAPO

Bushe mwalisende fisendo ifyafina? Bushe ukushipa kwenu kulecepelako? Lesa alishiba ifyo ifisendo fyenu fyaba. Alimipela ne nshila yakumyafwilishako ukutula ifisendo fyenu. (Belengeni Mateo 11:28-30). Mwikaleka ukupepa ukuti Lesa alemipelo kutusha. Lesa akulamipela maka yakucite milimo yenu cila bushiku. Mulo-mbeni.

IFYO ILISAMBILILLO LITUFUNDA

1. Pa ntendekelo, Lesa apele ubuntungwa ku bantu.
2. Abantu baisalile ukutaluka ukufuma kuli Lesa, nokuti bamulabe.
3. Abengi balacenwa pantu baba mu lubembu lwa mu calo.

IFYO ILISAMBILILLO LILETUSAMBILISHA

1. Yehoba pakuleto buntungwa mu calo icili, conse, abomfya abantu.
2. Kabili Yehoba abomfya aba bene abantu pakuti atwale ukuteyanya kwakwe nokufwaya kwakwe pa ntanshi.
3. Abantu balingile ukuba na mafunde ya kubatungulula mu mitima yabo. Ne cebo ca kwa Lesa capelwa kuli ifwe pakuti ciletutangi-lila pamo nga bantu ba kwa Lesa.
4. Yehoba alapela amapalo ku luko ulunakila 'mafunde yakwe.

Bali nokuba abantu bakwe, kabili bali nokulamunakila lyonse. Abena Yuda pamo na Mose bailelongana ku lupili lwa Sinai mukumfwa ifyo Yehoba ali nokulanda.

MOSE AKUULA ICAKUPELELAPO ILAMBO

Mose akulile icakupelelapo ilambo ukupitila mukubomfya amabwe ikumi na yabili. Cila libwe lyaleiminina pa lukuta lwa mutundu onse pa bana ba kwa Israele ikumi na babili. Abena Yuda balepepa Yehoba Lesa ukupitila mukwipaye ng'ombe nokushibika pali ici cikulwa ukuti bapele bulilambo kuli Yehoba. Umulopa wa aya amalambo ewalebafwilishako ukwibukisha icipingo cintu bapingene na Lesa. Balelanga Yehoba ifyo balefwaisha ukuba abantu bakwe. Balefwaisha ukulamunakila.

Na mafunde yesu mu fyalo twikalamo pamo pene no buntungwa buntu twaba nabo fifuma muli Baibe. Baibe epakulwa amafunde ya buteko ubwingi pano isonde. Amafunde yalatwafwili-shako mubutungulushi, kabili Yehoba Lesa alatupele amapalo ilyo twakonka amafunde yantu twakwata.

Bushe mulapepelako icalo cenu pamo pene nokwibukishe ntungulushi shintu mwakwata? Nga cakutila twanakila Yehoba Lesa, lyena tukaba abantu aba cine. Tukanakila amafunde yakwe, na mafunde ya calo cesu.

IFYO TULI NOKUTONTONKANYAPO

Yehoba e watupele amafunde aye kumi. Bushe tulayakonka mu mibele yesu? Bushe twikala nga bamo abasansamusha Yehoba?

4. Bambi nabo balacenwa pa mulandu wa fisendo fya membu sha banabo.

5. Lesa atemwa bantu bonse. Alafwayo kuti babe abantungwa ku membu nga cakuti bashileka.

6. Lesa afwayo kuti abena Kristu baleafwili-shako abo bonse abali ne fisendo ifyafina mu myeo yabo.

ISAMBILILO 6

ABAITWA UKUBA INTUNGULUSHI

AMALEMBO YAKUBELENGA KU NG'ANDA: Ukufuma 3:4

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Ukufuma 3:3-15; 4:10-16

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Pantu ifya bupe fya kwa Lesa no bwite bwakwe tafyalulwa."
Abena Roma 11:29

ISHIWI LYA NTANSHI:

Umulumendo umo pakufilwo kusange ncito ku mushi, alifililwe ukusanga umutende mu mweo wakwe. Alimine nokuya ku musumba wa kutali. Ilyo ali muli ulya musumba aishilesumina muli Yesu. Pa kashita kanono aishilemona ukuti Lesa alemwita ukuti abe kacema wa cilonganino. Alibwekelemo ku mushi. Lelo takwali icilonganino ico e ngatungulula. Lelo aletele munyina kuli Kristu. Elyo nomba Lesa amupele ukwakuya

bomba. Ali pasta pa myaka isano na umo. Bwa-
ngu bwaangu aile ku Seminale mukusambilile cebo
ca kwa Lesa. Bakafundisha ba ku seminale
balemweba ukuti abe no mulimo wa kushimika ku
ba shilika, lelo ena atile, "Les a alenjita
ukuba pasta." Uyu muntu acili ni pasta,
kabili na Yehoba alepaala imilimo yakwe pantu
alishibe ukuti Yehoba alemwita. Nao atemenwe
ukukonka ukuteyanya kwa kwa Lesa. Cine cine
Les aleta abantu ukuti bamukonke.

Ukulila kwa ba Yuda kwafikile ku matwi ya
kwa Lesa. Lesa nao atendeke ukuteyanye nshila
yakubapusushishamo. Yehoba aposele imyaka 80
pakuti engateyanya Mose ukuba intungulushi
iya maka.

Belengeni ifyo Lesa aitile Mose ukutungu-
lula abantu ba kwa Lesa ukufuma ku Igupto.

(Belengeni Ukufuma 3:3-12)

LESA AKUTILE INTUNGULUSHI YA KUTUNGULULA BANTU BAKWE

Mose aikele mu calo ca Midiani pa myaka
iingi. Aupile no mwana mwanakashi wa kwa
Yetro. Bushiku bumo Mose asendele mpanga
shintu alecema nokuyafika ku Horebu. Ulu
lupili lwa Horebu balupele 'shina lya kutila
"Ulupili lwa kwa Lesa."

Bakacema balesanga inshita ya kutontonka-
nishishamo bwino bwino. Mose nao epakutonto-
nkanya pa bantu bakwe abena Israele ne fyo
balecula mu Egupto.

Ilyo aleendauka pa lupili lwa Horebu elyo
amwene icakupapusha! Amwene icipesha mano.
Amwene icimpusa kuntu calepya - lelo ukwabulo

pakubasangula ukuba baibela, abantu bakwe.

Na lelo line Yehoba alabomba ne mitundo
ya bantu iya mu nkuta ishingi. Alafwayo kuti
balecito bufwayo bwakwe. Kabili Yehoba abo-
mbela mu ntungulushi sha fyalo.

Ilyo Mose abwelele ukufuma pa lupili lwa
Sinai, alombele intungulushi sha bena Israele
ukuti shise kuntu ali, nokumfwa ku fintu
Yehoba alefwaya ukuti bakalecita, mu cipingo
cakwe.

IFYO ABENA ISRAELE BAYASWIKE

Belengeni Ukufuma 19:8 nakabili. Abena
Israele balaile ukunakila 'mafunde ya kwa
Les a. Bacetekele ukuti bali nokunakila
Yehoba Les a. Lelo ilyo imyaka yapitile, bali-
fililwe ukucita fintu balaile.

Bushe na imwe bene mulacite filayo kuli
Yehoba Les a? Bushe kuti ulecite filayo ukwabu-
lo kufikilisha mu mulimo intu ucita?

AMAFUNDE AYEKUMI

Belengeni Ukufuma 20:1-17. Amafunde ya-
mbi ayo Yehoba obe apele ku ba Yuda yasangwa
mulu Ukufuma 21-22.

Mose aileshimikila bena Israele fyonse
ifya mafunde ayo Yehoba amupele. Belengeni
Ukufuma 24:3. Aba bantu nomb a bali na mafunde
ayali nokuba tungulula. Aya, e mafunde yasuma
ayamuyayaya. Yaba ayabulungami.

Aba Yuda bacitile icipingo na Yehoba.

atwale ku bana Yuda. Yehoba alefwayo kuti baleibukisha fintu abacitiile. Abacitile ifintu ifingi pakuti acite ulukuta ulupya mu bana Hebere.

Ecalengele ukuti ebe Mose ifintu Yehoba asendele abana baIsrael pa mapindo yakwe. Abapuswishe pamo nge fyo pungwa asenda abana bakwe pa mapindo ukufuma ku filwani. Kabili ilyo bayabwike inika ya Kashika, alibasungile bwino bwino sana. Nelyo baleya ku lupili lwa Sinai Yehoba e wabasungile.

Cine cine abena Israele balekabila ubu-tungulushi bwa kwa Lesa. Abaletele ku Sinai pakuti abapele amafunde yakwe. Alefwaisha ukuti abena Israele baleikala nankwe.

UBULAYO BWA KWA YEHOB

Ilyo Mose ali pa lupili lwa Sinai, aleku-tika ku fyo Yehoba alesosa. Yehoba epakupela icipingo kuli Mose. Icingo, e bulayo ubo abantu babili balayana. Lelo muli ilisambili-lo, ici cipingo caba pali Yehoba na bantu bakwe. Bulayo nshi nangu cipingo nshi cintu Yehoba apele ku bantu bakwe? Belengeni Ukufu-ma 19:5-6.

Abana Israele bali nokuba abantu abaibela kuli Yehoba, ukupitila mukusunga mafunde yakwe.

Yehoba alefwayo kuti bakabe uluko lwa bashimapepo bakalamba. Abakutile ukuti babe uluko ulwa mushilo. Alibapatulwile ukufuma ku nko sha bantu bambi. E ico, Yehoba acitile icintu icisuma nganshi ku bana ba kwa Israele

kuti cipwililike! Yehona epakubilikishe shiwi kuli Mose nokutula, "Mose, Mose." Mose nao ayaswike nokuti, "Epo ndi" Lesa akutula Mose kwi shina lyakwe! Lesa alishiba amashina yesu. Alitwishiba bwino bwino.

Elyo Yehoba aebele Mose ifintu fitatu. Atile, "Apo wiminine ni pa ncende ya mushilo. Fula indyato shobe." Mose aiminine pa cinso ca kwa Yehoba. Kabili Yehoba atile, "Nine Lesa wa ba fyashi bobo - Lesa wa kwa Abrahamu, Isaki, pamo na Yakobo." Mose alishibe ukuti alelanda na Lesa. Ecalengele ukuti afimbe amaboko yakwe pa menso. Lesa atile alishile fyonse ifyalecula abena Israele mu calo ca Egipto. Kabili ali nokubalubula ukufuma mu Agupto. Ali nokubatwala ku calo cintu alaile abafyashi bakwe.

Bushe Mose ali uwaiteyanya ukuba katungu-lula wa bena Israele? Belengeni beshi 10 na 11. Mose ayaswike Yehoba ukuti, "Nga nine ani pakuti nje ku cinso ca kwa Farao pakuti njefu-mya abena Israele mu Egipto?"

(Belengeni Ukufuma 3:12-15)

MOSE TALEFWAYA UKUTI AYE

Yehoba ateyenye ukuti akatume Mose kuli Farao. Ifyo uyu mulimo wali uwakosa! Mose aleibukisho mulandu uwalengele ukuti afyuke ukufuma mu calo ca Egipto. Bushe ali nokupusu-ka nga cakutula abwekelamo? Amwene ukutula uyu mulimo wali uwakosa nga nshi. Kabili atile ali nokuyafilwa ifyakulanda. Alyeseshe ukupela Yehoba amasuko aengi ayakuifumya muli uyu mulimo pakuti Lesa asale uwakuyako umbi. Kabili

Mose alefwaya kwishiba ishina lya kwa Lesa uwalelanda nankwe. Aba Yuda abali mu Egipto nabo bene bali nokwipusha ishina lya kwa Lesa.

Tu lesa tonse utwa mu Egipto twali na mashina. Ilyo abena Egipto balelomba ubwafwiliho kuli tu lesa twabo, baletukuta amashina yatuko. Mose aumfwile fintu ishina lya kwa Lesa lyali. Lyalepilibulo kuti Lesa ali pa bantu bakwe. Kabili Yehoba alaile Mose ukuti ali no kuba nankwe ngefyo alaile abafyashi bakwe aba pa kale. Lelo Mose ali no mwenso wakubwekelamo ku Egipto.

(Belengeni Ukufuma 4:10-16)

LESA ALAILE MOSE UBWAFWILIHO

Les aebele Mose ukutula e kabumba wa tunwa twa bantu. Ali nokwafwa Mose pakulanda kuli Farao. Lelo Mose talefwaya ukuti apokelele umulimo wa kwa Lesa.

Les a epakufulwa kuli Mose. Talefwaya ukumfwa ku mashiwi yantu Mose alefwayo kuti alesosa. Les a wasalile Mose ukuti ayetungulula bena Israele ukufuma mu calo ca Egipto. Mose epakulomba Lesa ukuti amupele uwakumwafwilihako. Na Yehoba atile, "Arone, umukalamba obe aba uwaishibo kusosa. Alekufwaya, kabili eukaba uwakukulandilako."

Awe, Mose takwete na fimbi ifyakuti asose. Asalile ukuti acite ifyo Lesa amwebele.

Mose ashimikileko Yetro wishi wa mukashi wakwe, pa fya lwendo lwa kuya ku Egipto. Awe Yetro apeelee Mose ipalo ukutula akayefika umutende.

tababa na buntungwa bwa kupepa Lesa. Limbi nalyo cilapose myaka iingi pakuti ubuteko busuminishe abantu ukuti balepepa Yehoba.

Caposele imyaka iingi pakuti aba Yuda babe ulukuta. Ilyo Yehoba abalubwile ukufuma mu calo ca Egipto, balitemenwe nganshi. Elyo nomba, ifintu ifingi ifyabaletetele ubulanda fyatendeke ukucitika. Ilyo fye baletontonkanya ukuti bali nokufwa ku nsala elyo Lesa abapele mana ukuti balelya. Ilyo bali ne cilaka ca menshi, Mose alibapele amenshi ukufuma mu libwe. Ilyo bali pa nkondo na bena Amaleke, Lesa alibafwili-sheko ukuti bengacimfya.

Les aalebafwilihako mu fintu ifingi, kabili mu nshila ishingira nganshi. Balekabila amafunde yakukonka ilyo bali pamo. Pantu abantu bafwaikwa ne funde nga bali pamo. Ukufuma 19:20-24 ekulanda pali Lesa na pa fintu ateyenye amafunde yakubapela. Aya mafunde eyaleafwilihako abena Yuda ukuti babe ulukuta lwa cine. Belengeni Ukufuma 19:3-8; 24:3-8.

PA LUPILI LWA SINAI

Panuma ya kwabuko mumana wa Kashika, Mose atungulwile aba Yuda ku lupili lwa Sinai. Bailecita amalalo mu ncende ya lupili lwino 'lu ilyo balelolela ukuti Yehoba abapele amafunde.

Mose aile nina pa mulu wa lupili lwa Sinai pakuya ku kumonana na Yehoba. Alilolele ukuti Lesa alande nankwe.

ICEBO CA KWA LESA KU BENA YUDA

Les aapele icebo cakwe kuli Mose ukuti

ISAMBILILI 8

ULUKUTA LULEPEPA LESA

AMALEMBO YA KUBELENGA KU NG'ANDA: Ukufuma
19:20-24

AMALEMBO YA MWISAMBILILI LYA ILELO: Ukufuma
19:3-8; 24:3-8

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Wilaba na milungu imbi pa
cinsu candi. Wilacita ca baswa, icipasho
ca cintu conse ca mu mulu ku mulu, ...
Wilafishinshimuna nangu ku fibombela..."
Ukufuma 20:3-5

ISHIWI LYA NTANSHI:

Ilyo abena Asia bonse abaleikala mu calo
ca Uganda babatamfishe ukuti baye ku myabo,
umuntu umo no mukashi wakwe, pamo pene na bana,
baille ku calo ca America. Bali ne fibusa
ifyali ba membala wa cilongano ca Baptist.
Ifi fibusa efyabafwilishako pakuti basange
ng'anda yakulaikalamo, na fyonse balekabila.
Ulu lupwa lwa bena Asia lwatendeke ukubomba.
Kabili lwatendeke nokusangwa mu mapepo. Bushi-
ku bumo bapokelele Kristu pamo nga Katula wabo.
Batendeke nokupelo bunte ku banabo. Batile,
"Nga cinshi twabelelele mpofu pa kulapepo
'tulubi? Twalilubile, kabili tuletotela
Yehoba pakutupususha, no kutubelele luse!"

Lesi afwayo kuti abantu balemupepa.
Afwaya inko shonse ukuti shimwishibe, shishibe
na fintu amaka yakwe yaba. Alafwayo kuti
abantu bonse balemupepa.

Pano isonde lyesu ilelo, abantu abengi

Mose atendeke ukubwelelamo ku Egipto pamo
no mukashi wakwe na bana. Ilyo ali fye talafi-
ka mu Egipto, Arone aile mukumanya mukuti e
ngamupokelele bwino bwino. Mose na Arone ebo
Yehoba akutile ukuti bafumye abena Israele mu
calo ca Egipto.

Pa numa yakubeta ukuti babe intungulushi,
Yehoba alibalaile ubwafwilisho. Alibapele na
maka ya kubombe milimo. Abo Lesa apele
imilimo alabapela na maka yakuti balebomba
bwino bwino.

Ilyo Dabidi aishile 'ba umwina Kristu,
taishibe ukuti ali nokwisa 'ba umwina Kristu
uwashipa. Ubushiku bumo, Pasta mu cilonganino
cakwe alimulombele kuti e ngapyanga mu ng'anda
ya mapepo. Ukuye nshiku atendeke nokufunda
abana banono ifyebo fya kwa Lesa. Awe kabili
atendeke ukulatungulule nyimbo sha mu cilonga-
nino. Ali uwaiteyanya mukuti alebombela
Yehoba. Alebomfya amatalanto yakwe mu milimo
ya kwa Yehoba.

Na iwe wine kuti wakana ukuti unakile
Yehoba ilyo lyonse ilyo alefwayo kuti ulemubo-
mbela. Tontonkanya pa mashiwi antu usosa Lesa
pakuti afile ukupelo mulimo wa kubomba.
Lekenini Lesa aleyafwilishako ukucite milimo ya
mu cilonganino cenu. Lesa ewaleafwa Mose. Na
lelo line alefwayo kuti engatwafwilisha.

IFYO TULINGILE UKUTONTONKANYAPO

Bushe tulomfwa ilyo Yehoba alanda kuli
ifwe? Lesa alandila mu bantu bakwe ababa pamo
nga ba pasta (abacemi), ba dikoni, pamo pene
na bena Kristu na bambi. Bushe tulailishanya

ilyo Lesa atupela milimo ya kubomba? Bushe Lesa alapokelela ifyakuilishanya fyesu? Lesa aleeta abo asala ukuti babe aba bomfi bakwe. Bushe na imwe bene mwaba intungulushi iyo Yehoba aleita?

IFYO ILISAMBILILO LILETUFUNDA

1. Lesa alafwayo kusende fisendo fyesu, lelo tufwile twamusuminisha ukuti acite fintu afwaya.
2. Lesa eta abantu ukuti baletungulula bantu bakwe ku cine ica ku mupashi. Alafwayo kuti baleleta abanabo kuli wene.
3. Pakuti bepokelele milimo ukufuma kuli Yehoba, abengi balailishanya.
4. Lesa teti ete umuntu ukuba umubomfi wakwe ukubula ukumupela maka ya kulabomfya. Abo aita alabapela na maka.
5. Ilyo atwita, tulingile ukumutetekela. Aka-twafwa ukucita umulimo untu atukutila. Lesa abo 'wa cetekelwa.

nda mu mutima? Bushe ulakabilo kuti Yehoba akakulubule ukufuma kulifi fintu? Abena Yuda baleumfwila Lesa pakuti abalubule. Bushe na imwe bene mwalikwata icitetekelo muli Lesa?

IFYO ILISAMBILILO LILETUFUNDA

1. Mu nshita sha mafya nokukabila, Lesa e wawilishako abantu bakwe.
2. Lesa alapela intungulushi ukufuma mu macusho nangu mu busha. Ishi ntungulushi e shitungulula na mu lukuta.
3. Ciwa kuti abomfya umuntu fye uuli onse ukuti afumye umwina Kristu kuli Lesa, noku-mutwala ku fibi nangu ukuti aleshe ubufwayo bwa kwa Lesa ukucitika.
4. Yehoba taakatale acimba mu cintu icili conse. Ukufwaya kwakwe kuli fye nokucitika.
5. Lombeni ukuti Yehoba aletungulula intungulushi shesu pakuti shibe isha cishinka, kabili nokutila Lesa apaale uluko lwesu pakuti tuleikala mu mutende kabili tulebo-mbe milimo yesu bwino bwino.

ntanshi fisano na fine fyali ifibi nganshi ukucila pafyo baleba nafyo ninshi tabalaponena muli 'fi. Cila muku Farao alelaya abena Israele ukuti ali nokubaleka ukuti baye. Lelo alekosha umutima wakwe icakutila alekana ukubaleka ukuti baye. Belengeni Ukufuma 7:9.

Mose asokele aba Yuda pa lwa cilangililo ca kulekelesha icekumi icalo nokwisa. Nabo bene epakutendeka ukuiteyanya. Bapentele umulopa pa mulu wa fibi fya mayanda yabo. Elyo nomba malaika aletele mfwa pa bena Egipto ukulingana nefyo Lesa abalaile. Uyu malaika aipeye abana abebeli mu bena Egipto bonse abashaishibe ukuti bali nokupenta pa mulu wa mishi ya mayanda yabo. Ne beli lya cila citekwa conse nalyo line lyalipaiwe. Abena Egipto batinine ubukali bwa kwa Lesa no kutila bali nokwipaiwa (Ukufuma 12:30-33).

LESA ALUBWILE ABA YUDA

Lesu alubwile aba Yuda ukufuma mu busha na mu calo ca Egipto. Abapele ne ntungulushi. Abena Egipto bali mu misowa. Aba Yuda baleibukisha ifyo Lesa abalubwile. E calengele ukutula baleibukisha pa bushiku bwa "ca ku cilila" cila mwaka.

Kwabako ulwimbo ulutula, "Tetekela muli Yehoba, pantu eumona pa bantu bakwe." Aba Yuda bali ne citekkelo. Bushe mwalicetekelo kutula na lelo line Yehoba alatwafwilishako? Nga kuti amyafwilishako shani? Lombeni Yehoba ukuti amipele icitetekelo na cimbi.

IFYO TULINGILE UKUTONTONKANYAPO

Bushe waba ne fisendo ifikulu ifyo wase-

ISAMBILILO 7

YEHOB A KAFWA WESU

AMALEMBO YA KUBELENGA KU NG'ANDA: Ukufuma 5 ukufika kuli 14.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Ukufuma 5:1-8; 12:29-34

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Pantu ine, ne Yehoba Lesa obe, nkekato kwa kulyo kobe, nkatila kuli iwe, Witina, ine nakulakwafwa."

Esaya 41:13

ISHIWI LYA NTANSHI:

Aba shilika abengi baali mu cifungo pa nshita ya nkondo iyali mu calo ca Vietnam. Bamo muli aba baali abena Kristu. Panuma ya kufuma mu cifungo nokubwelelamo ku myabo, abengi baleshimika fintu Yehoba abafwilisheko ilyo bali mu cifungo. Robinson Risner alilondolola fintu aikele ne nsala pa nshiku shita-tu. Balimukakile ne minyololo ya fyela. Elyo kwali ne co wailleshi ilandilamo, bacibikile mu pepi no mwinshi wa mu cifungo. Alepepa ukuti wailleshi uleke ukupange congo, uleke nokulila. Cine cine wailleshi walifwile apo pene waleka no kupange congo. Lesa e wamwaswike. Panuma yakufuma mu cifungo, alembele nolwimbo lwa kutila, "Mwe Lesa wandi." Umufungwa umbi nao aliumfwa fintu ulu lwimbo lwalesosa. Nao e pakumwebo kuti abwekeshepo ukwimba. Ulu lwimbo, lulanga ifyo Robinson atashishe Lesa nefyo atetekele Lesa. Kabili ubunte bwa-kwe e bwaletetele no mubiye kuli Lesa.

Ilelo twalasambilila pa ba Yuda na pa fintu balekabilo bwafwilisho bwa kwa Lesa.

Tacali icaanguka. Lelo Lesa asungile ubulayo
bwakwe ubwakubafwilishako.

(Belengeni Ukufuma 5:1-8,22)

MU LUBANSA LWA NG'ANDA YA KWA FARAO

Panuma yakumfwila Yehoba, Mose pamo pene
na munyina Arone balibwekelele ku Egipto.
Balongenye intungulushi sha cina Yuda, nokubeba
ukuti Yehoba ateyenye nshila ya kubalubwilamo.
Nabo balitetekele fintu babebele.

Nomba elyo Mose na Arone baile kuli Farao.
Lesa abapele amaka yakulanshanya nankwe
(Farao). Elyo nomba Mose amwebele ukutula
Yehoba alefwaya bena Israele ukuti bende ulwe-
ndo lwa kuya mukumulumanya no kucindike shina
lyakwe.

Awe Farao epakuseka nokwipusha ukuti "Ngo
yu nao Shikulu e ani? Cinsihi ico mulemupepela
mwe ba Yuda? Bushe ba Lesa wesu mu Egipto pali
ifyo bashingamicitila?

Uyu Farao taishibe fintu Lesa wa kwa Mose
na Arone ali. Alemona kwati kutumpa ilyo
abena Israele balefwayo kuya mukupepa Lesa
uushimoneka. Elyo Farao atile, "Ine, Lesa
mulelandapo nshamwishiba, kabili nshamileke
ukuti muye mukumupepa."

Bushe Mose ali ne cipyu cakuleka ukuti
etwalilila ukulanda kuli Farao pa fintu Yehoba
alefwaya? Belengeni Ukufuma 5:3-5. Mose ali-
twalilile ukwipusha Farao ukuti aleke abena
Israele baye. Alefwayo kuli aba Yuda baye mu-
kupepa Yehoba mu mpanga ya matololo.

UKUCULA KWA BENA ISRAELE KWA KULILAKO

Farao atile Mose ewalekanya 'bena Israele
ukubomba imilimo balebapela. Farao epakutuma
ba kapitao ba bena Egipto ukuti balundepo pa
milimo intu balepeela 'bena Israele ukulacita.
Atile, "Mwilabapela ifyani fyakubafwilishako
ukuti boce njelwa." Muli ici calo, njelwa
ishali ishikulu. Abena Israele bali nokulafwa-
ye cani abene icakubomfya. Pakupanga ishi
njelwa balebomfya iloba lya ku mumana wa Nailo.
Icani ico balebomfya icalelengo kuti yetobaika.

Cine cine uku kuteyanya kwa kwa Farao
kwalibombele. Abena Israele bali ne fisendo
ifikulu. Baleumwa ifikoti pa mulandu wa kupa-
nge njelwa. Elyo nomba intungulushi sha bena
Yuda shaile kuli Farao ku kuilishanya pali ifi
fintu. Lelo Farao alibatamfishe.

Intungulushi sha bena Yuda shatendeke uku-
fulilwa Mose na Arone pantu basangile ukuti
Yehoba aposele inshita ukuti abalubule, kabili
ukucula kwabo kwalilundilwepo. Elyo nomba
Yehoba alandile kuli Mose nokutula, "Nomba mona
ifyo nkacita kuli Farao: pantu akamipela insa-
mbu shakufuma mu Egipto ilyo akamona fintu ndi
nokukanda abena Egipto."

IFISHIBILO IKUMI IFYALETELE UBUCUSHI KU BENA EGIPTO

Yehoba atumine ifishibilo fya macushi ayaka-
lamba ikumi limo, ku bena Egipto. Mose alelanga
Farao ifyo cila cilangililo cali nokuba ilyo
cali tacilaisa. Icilangililo icalekonka pa
cilangililo cibiye calekula mu maka yakuleta
amacushi pa bena Egipto. Ifilangililo fya